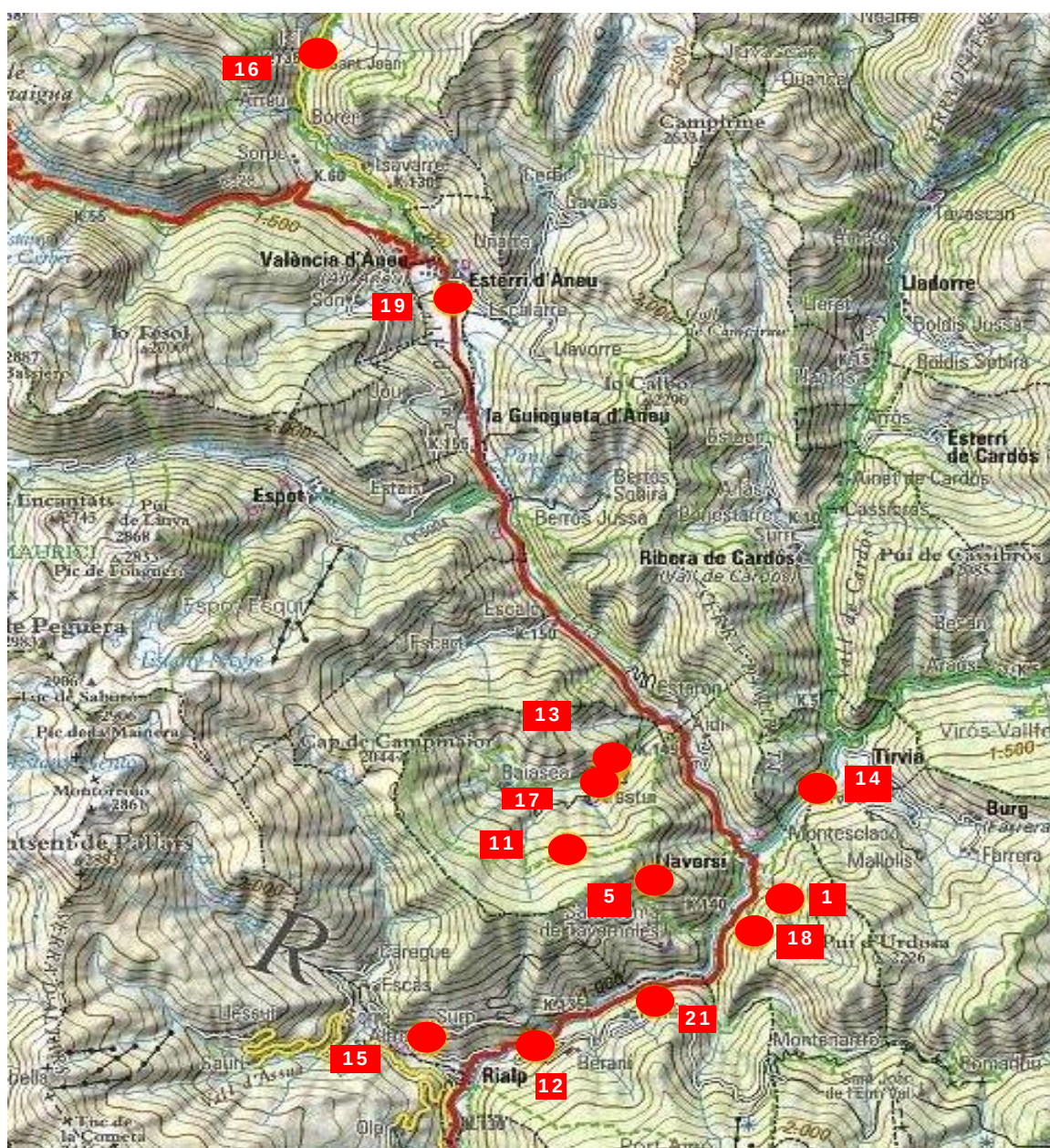

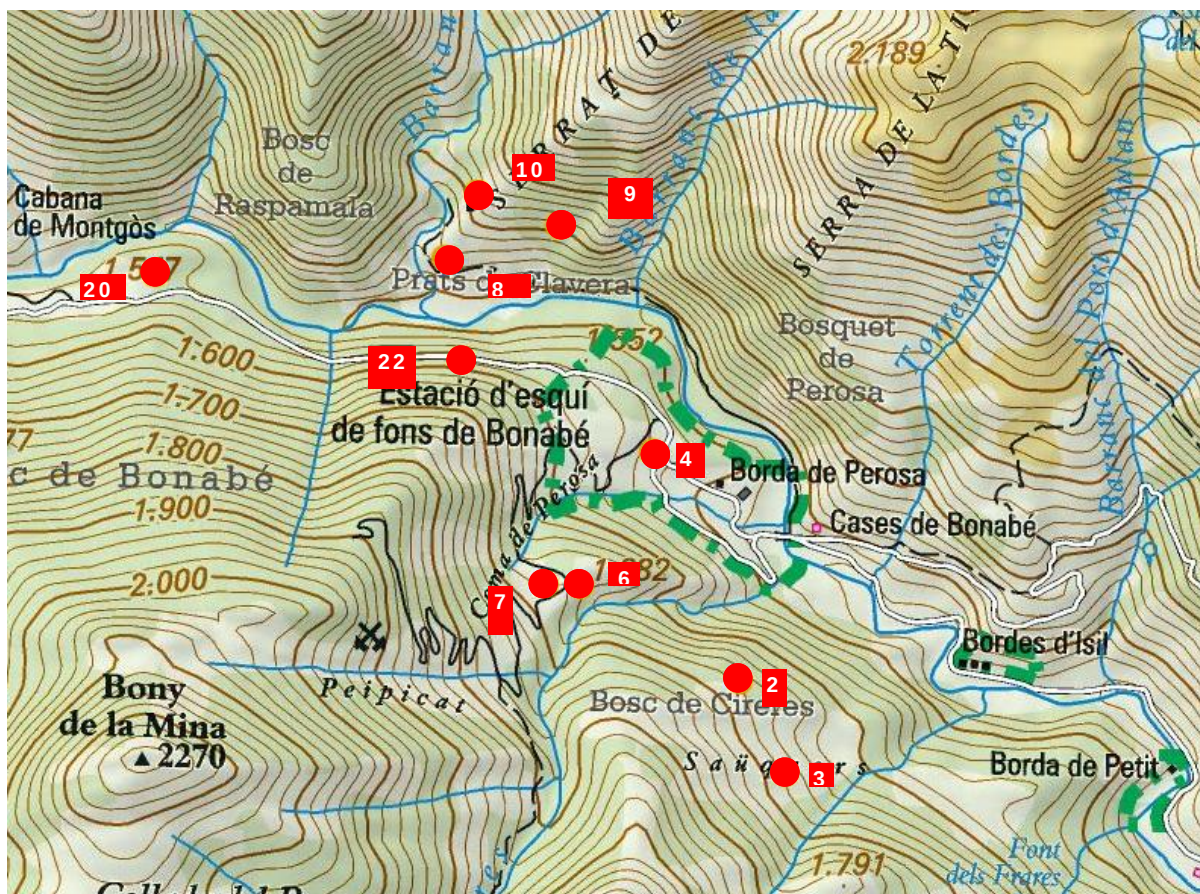
7. INVENTARI

7.1 Introducció

Aquest apartat mostra els resultats del treball de camp realitzat a la tardor de 2008. En total s'han inventariat un total de 22 arbres, que pertanyen a un total de 12 espècies diferents. S'ha realitzat una petita descripció de cada espècie i s'ha elaborat una fitxa que sintetitza les dades recollides de cada arbre així com un informe valoratiu del seu estat. Els arbres s'ordenen seguint l'ordre taxonòmic. A continuació es mostra la localització dels arbres inventariats.

Mapa 7.1: Localització dels arbres inventariats
Font: ICC

Mapa 7.2: Localització dels arbres inventariats (zona de Bonabé)

Font: ICC

Relació d'arbres inventariats

- 1-Savina de Cal Monjo
- 2-Avet I del Bosc de les Cireres
- 3-Avet II del Bosc de les Cireres
- 4-Avet del Pla de Perosa
- 5-Avet d'Arnui
- 6-Avet de les cinc branques de Bonabé
- 7-Avet foradat de Bonabé
- 8-Pi del Barranc de Clavera
- 9-Pi Llambat de Clavera
- 10-Pi roig serrat de Clavera
- 11-El Pi roig de Baiasca
- 12-Castanyer del trencall de Port-Ainé
- 13-Roure d'Arestui
- 14-Alzina de Terbeu
- 15-Alzina de Surp
- 16-Tell d'Isil
- 17-Til·ler d'Arestui
- 18-Clop de Bernat
- 19-Salze d'Esterri
- 20-Moixera del planell gran de Montgós
- 21-Grèvol de Roní

7.2 Arbres inventariats

7.2.1 Savina. Característiques de l'espècie

Nom i etimologia

El nom científic de la savina és *Juniperus phoenicea*, és de la família de les Cupressaceae. El nom comú és savina negra o savina suau. El nom específic *phoenicea* significa vermell fent referència al color dels seus fruits.

Distribució geogràfica

La savina té un possible origen fenici. Actualment es troba en la regió del mediterrani i a les illes Canàries. És la savina més freqüent de la Península, tot i que no se'n troba en la meitat més occidental.

Característiques generals

És un arbust però també es pot considerar un petit arbre que arriba fins als 8 metres d'alçada. Té les fulles verdes i són perennes tot l'any. La copa és densa i molt semblant a la del xiprer. El tronc és dret, molt curt, robust i es ramifica des de la base. Pot aparèixer retorçat o inclinat degut a l'efecte del vent i dels anys. Les fulles tenen forma d'escata i es superposen unes sobre les altres, generalment disposades en quatre files.

Els fruits o gàlbuls tenen forma esfèrica i una coberta una mica carnosa. La forma del gàbul, a més de la mida general de la planta i la seva forma, permet diferenciar la savina del xiprer, ja que el gàbul de la savina té forma de pinya petita. El gàbul té unes dimensions de entre 8 i 14 mm, al principi són de color verd però quan són madurs al cap d'un any de la seva fructificació tornen de color vermell. La floració té lloc a finals de l'hivern o començaments de la primavera, al febrer o al març.

La savina és una espècie protectora dels sòls de muntanya i de les dunes.

Ecologia

La podem trobar des del nivell del mar fins als 1000 m. Es desenvolupa en tot tipus de sòls i condicions, generalment en llocs tan inhòspits com en zones

arenoses, sòls volcànics o en fissures de roques. Es capaç de suportar climes secs, fortes gelades i vents intensos, es especialment resistent als forts vents. Suporta estius amb elevades temperatures i hiverns molt freds.

Les savines solen aparèixer aïllades, però podem formar petits boscos propis en alguns medis com son els vessants abruptes o els arenals costaners.

Les savines es multipliquen per llavors.

Usos

La fusta es compacte, de gra fi, molt resistent de color groguenc o vermellós i molt aromàtica. És molt apreciada pels fuster, els ebenistes i per a la construcció A més, és un bon combustible, excel·lent per fabricar carbó, cosa que ha suposat l'escassetat d'exemplars ben desenvolupats. També es pot cultivar com a ornamental.

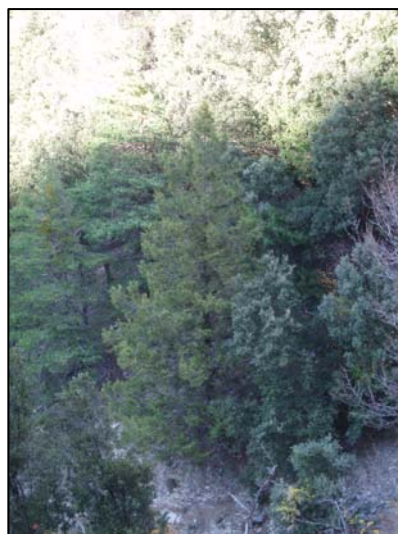
7.2.1.1 La Savina de Cal Monjo

Introducció

La savina és una espècie que no es gens habitual trobar als Pirineus. La seva zona de distribució es la regió més propera al Mediterrani. La Savina de cal Monjo, te unes dimensions enormes, més semblants a les de un arbre que a les d'un arbust.

FITXA		NOM POPULAR	
1		Savina de Cal Monjo	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	juniperus phoenicea	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Públic.		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	Terme Municipal de Llavorsí	X:353907 Y:4705352	1040m
	ACCÉS		
Es pot arribar en cotxe fins a la masia de Cal Monjo. Seguidament agafem el sender a peu i caminem durant una mitja hora. La savina es troba al costat del camí, prop d'un barranc.			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	11 m	1,1 m	7,4 m
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		Únic
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	Capçada completa	Quasi sencera	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No present		
	ESTAT ESCORÇA		
	Bon estat		

MAPA DE SITUACIÓ

DATA	FONTS
7/12/08	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	No	No	No	No
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	2-A		No	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		A. sòlid	Poc
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	No		2"-A	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
excrements de llebre, cau de ratolí				

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

La masia de Cal Monjo es una casa de tradició pagesa on encara avui hi podem veure pasturar les vaques enfront de la masia.

ENTORN NATURAL

Ubicada en un fort pendent, proper al barranc. Rodejada de farigola (*Thymus vulgaris*), esbarzers (*Rubus ulmifolius*), pins rojos (*Pinus sylvestris*) i alzines (*Quercus ilex*). fauna: teixó.

ENTORN ANTROPIC

A 15 m hi ha el sender i a les proximitats passa una línia elèctrica.

GESTIÓ ACTUAL

Forest CUP 316 ajuntament de Llavorsí, amb POF aprovat.

ASPECTES MEDIAMBIENTALS

FOTOGRAFIES

Imatge i1.1: Detall de la base de la Savina de Cal Monjo.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i1.3: Detall de les branques de la Savina de Cal Monjo.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i1.2: Detall del tronc de la Savina de Cal Monjo.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Informe valoratiu de l'estat de la Savina de Cal Monjo

Localització i accés

La savina de Cal Monjo no es difícil de trobar, però l'accés és força complicat. Està situada al municipi de Llavorsí, exactament a la masia Cal Monjo. Es pot pujar en cotxe fins a Cal Monjo, però una vegada allà s'ha de continuar a peu seguint el sender. Durant tot el camí hi ha fites als arbres de color groc. S'ha de caminar aproximadament uns 30 minuts. La savina està a 25 metres del sender, barranc avall. Hi ha un fort pendent. Si arribeu a un punt en que hi ha un arbre inclinat amb una fita i tot seguint el camí hi ha unes quantes corbes, és que ja l'heu passada.

Gestió actual

La savina es troba en la zona de Forest CUP 316 de l'Ajuntament de Llavorsí amb un Pla d'Ordenació Forestal (POF) aprovat, en zona destinada a protecció del sòl. Com a proposta de gestió, seria necessari desbrossar una mica a l'entorn de la savina, ja que la planta té molta competència per part d'altres arbres.

Entorn humà i freqüentació antròpica

El municipi més proper és Llavorsí i la darrera construcció més propera és la masia de Cal Monjo. La freqüentació antròpica és gairebé nul·la a excepció d'alguns excursionistes, ja que presenta una accessibilitat força difícil.

Una línia elèctrica passa per sobre de la savina però, a part d'això, el seu entorn és completament natural.

Estat de conservació i importància socioambiental

La savina està en bon estat, ja que no es veu afectada directament per les activitats humanes, tot i això, com ja hem dit abans seria necessari netejar els voltants per donar-li més possibilitats per desenvolupar-se i podar les branques mortes de la base de l'arbre amb un diàmetre més petit de 15 cm. En definitiva, s'ha d'oxigenar perquè no tingui competència per la disponibilitat de nutrients.

Context històric i cultural, usos tradicionals

Cal Monjo és una masia molt antiga, d'una família de pagesos. Avui en dia encara s'hi du a terme l'activitat ramadera. Just davant de la casa hi ha un prat on pasturen les vaques.

Raó de monumentalitat

La importància de la savina, es que les seves dimensions són molt més grans de les habituals i el seu habitat natural no es el pirenaic. Per aquests motius, creiem necessari que es protegeixi la Savina de Cal Monjo com a arbre singular.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

La savina està en bon estat fitosanitari tot i que és convenient, com ja hem explicat, la seva oxigenació.

7.2.2 Avet. Característiques de l'espècie

Nom i etimologia

Avet (*abies alba*). Del llatí: *abies* = avet i *alba* = blanc.

L'avet és un arbre de la família de *Pinaceae* originari d'Europa. L'origen del nom científic *alba* deriva del color blanquinós que pren la seva escorça degut a la presència de tanins (substàncies complexes de composició diversa però caracteritzades per la presència de fenols). També se'l coneix com avet blanc, avet comú, avet noble, etc.

Distribució geogràfica

La distribució a nivell europeu té com a límit septentrional Bielorússia i el meridional a la Península Ibèrica. Les comunitats més importants es troben a les províncies de Navarra, Osca, Lleida, Barcelona i Girona. Al Pirineu hi ha avets des del Montseny fins la Selva d'Irati a Navarra amb unes 60.000 hectàrees en total. Forma masses pures d'avets o es barreja amb el faig (*Fagus sylvatica*) el pi roig (*Pinus sylvestris*) o el pi negre (*Pinus uncinata*).

Característiques generals

És un arbre perennifoli d'uns 40-60 metres d'alçada. El tronc normalment és recte amb l'escorça d'un color gris clar, llis i amb el pas del temps, tendeix a enfosquir-se i a formar certes escames vermelloses en el seu interior. Les branques es disposen de mode perpendicular al tronc principal. La capçada té forma cònica inicialment, prenent posteriorment una forma més cilíndrica en els individus més antics. Les fulles lineals que van des dels 1.5 centímetres als 3 centímetres. La morfologia d'aquestes acostuma a ser plana, individual i no punxants, disposades en dues fileres gruixudes amb dues línies blanques en la part posterior de la fulla.

Les pinyes són rectes i mesuren entre 10 i 20 centímetres de llarg per 5 centímetres de base. A l'inici prenen una tonalitat verdosa, per passar a una tonalitat marronosa quan arriben a la seva maduració.

Les llavors són triangulars, d'uns 7-13 mil·límetres de llarg, de color marró groguenc. Disposen d'unes ales vermelloses de dimensions majors que les pròpies llavors i que permet una major dispersió d'aquestes.

Ecologia

Floreix durant la primavera, concretament, durant els mesos d'abril i juny. Les pinyes maduren cap a la tardor posterior. Les flors es divideixen en femenines (les pinyes en si) i en masculines (on es pot trobar el pol·len).

La pol·linització es produeix en zones d'obaga de les muntanyes, bàsicament en sòls frescos i profunds, tant en aquells amb alta riquesa de calç com els de pobre riquesa. El seu òptim d'acció es dona entre els 700 i 1800 metres, tot i que s'observa una alta freqüència a la cota 2000. Per a una correcta pol·linització necessita un clima humit, on hi hagi sequera estival no molt severa (ja que en cas contrari, pot perjudicar a les gelades posteriors).

Presenta des de fa uns vint anys problemes de decadència vegetativa a tota Europa incloent també el Pirineu dels quals no se'n sap encara el motiu.

Usos

La fusta és blanca, lleugera, poc resinosa i fàcil de treballar. S'usa molt en la construcció, en fusteria fina i per a l'elaboració d'instruments musicals o elaboració de paper.

La trementina que se n'obté a partir de ferides verticals és un líquid amb un fort olor a resina i amb un sabor amarg. Utilitzat com a bàlsam (degut a les propietats antigripal), cicatritzant, contra dolors reumàtics, com a infusió. Altres usos són per a calafatar els vaixells o bé també com a desinfectant domèstic.

7.2.2.1 Els avets del Bosc de les Cireres

Introducció

El bosc de les Cireres és un dels boscos madurs més interessants del Pallars, on habiten ocells tan característics com el picot negre i el mussol pirinenc. S'hi accedeix des del sender de les bordes de Perosa. Aquests avets destaquen principalment per les seves dimensions, que els hi confereixen un aspecte imponent. Per arribar-hi és important anar ben equipat ja que el camí és força tortuós i en alguns trams presenta grans desnivells.

FITXA		NOM POPULAR	
2		Avet I del Bosc de les Cireres	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Abies alba	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Privat, en litigi judicial		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	EMD d'Isil i Alòs	X:0343217 Y:4734900	1558m
	ACCÉS		
	Un cop creuada la pasarel·la que travessa el riu Noguera Pallaresa i que dóna accés al Bosc de les cireres, es troba a 100m, al costat del camí.		

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	31,06m	4m	10,07m
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		Únic
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	Capçada parcial	Quasi sencer	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No en presenta		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ

DATA	FONTS
8/11/2008	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	No	No	No	No
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	No en presenta		Sí	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		Sòlid	Situat a l'obaga
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	No		A	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
	No s'hi troben evidències de fauna associada			

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

Es troba al Bosc de les Cireres, un dels boscos més antics i madurs del Pallars ja que els propietaris mai l'han gestionat. El bosc va ser un regal durant la Guerra del Pallars.

ENTORN NATURAL

Es troba dins d'una avetosa (*abies alba*). Als voltants hi podem trobar moixera blanca (*sorbus aria*), bedoll (*betula pendula*) i salze (*salix sp.*). També és comú el polístic (*polystichum*).

ENTORN ANTRÒPIC

Pràcticament inexistent. Es troba prop del camí però és poc transitat.

GESTIÓ ACTUAL

Finca en litigi judicial entre un privat i l'EMD d'Isil i Alòs

ASPECTES MEDIAMBIENTALS

FOTOGRAFIES

Imatge i2.1: Passarel·la d'accés al Bosc de les Cireres.

Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i2.2: Arbres morts per una allau just al costat de l'Avet I del Bosc de les Cireres. S'hi aprecia també el gran pendent.

Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i2.3: Detall del tronc de l'Avet I del Bosc de les Cireres

Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i2.4: Líquens que penja d'una branca de l'Avet I del Bosc de les Cireres

Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Informe valoratiu de l'estat de l'abet I del Bosc de les Cireres

Localització i accés

De les mateixes bordes de Perosa surt un sender pel vessant que mira a l'est que baixa per una mata frondosa de bosc anomenada bosc de les Cireres. Si seguim aquest mateix sender trobarem un pasarel·la que ens permet creuar el Riu Noguera Pallaresa. L'abet el trobarem seguint aquest mateix camí al llarg d'uns 100m, just al costat d'un arbre caigut al mig del camí.

Gestió actual

Actualment no s'hi fa cap tipus de gestió ja que la finca es troba en un litigi judicial entre un privat i l'EMD d'Isil i Alòs. Per aquesta raó no s'ha pogut incloure dins de cap pla d'ordenació. És important mencionar que és un dels boscs més madurs del Pallars per aquesta raó, ja que el propietari mai n'ha fet cap tipus d'ús.

Entorn humà i freqüentació antròpica

L'abet es troba just al costat del sender. No obstant és un sender poc transitat, estret i tortuós. La pista que surt de les Bordes de Perosa, per on s'accedeix a aquest sender, només és transitable en 4x4, fet que redueix encara més la pressió antròpica que pugui tenir el Bosc de les Cireres. Prop d'aquí es troba la pista d'esquí de fons de Bonabé però és pràcticament impossible transitar per aquest sender amb esquís.

Estat de conservació i importància socioambiental

L'arbre es troba molt ben conservat ja que es troba en un indret força aïllat i de difícil accés.

Context històric i cultural, usos tradicionals

Es troba al Bosc de les Cireres, un dels boscos més antics i madurs del Pallars ja que els propietaris mai l'han gestionat. Segons sembla, el bosc va ser regalat durant la Guerra del Pallars(1484-1487), com a compensació per a mèrits militars. Ha passat el temps i mai se n'ha fet cap tipus d'ús fins a arribar un moment que es dubta de qui n'és realment el propietari. Actualment la finca es troba en un litigi judicial.

Raó de monumentalitat

Les seves dimensions li confereixen un aspecte molt imponent

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

Es troba en un perfecte estat fitosanitari

7.2.2.2 l'Avet II del Bosc de les Cireres

Introducció

A pocs metres de l'Avet I trobem un altre exemplar d'avet majestuós. Aquest segon exemplar s'enfila fins als quasi 34 metres d'alçada i presenta una capçada imponent. És un arbre força vell i a la seva escorça hi habiten molses, líquens i fins i tot fongs.

FITXA		NOM POPULAR	
3		Avet II del Bosc de Cireres	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Abies alba	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Privat, en litigi judicial		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	EMD d'Isil i Alòs	X:0343359 Y:4734082	
	ACCÉS		
	Un cop creuada la pasarel·la que travessa el riu Noguera Pallaresa i que dóna accés al Bosc de les Cireres, es troba a 350m, al bell mig del camí.		

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	34,2m	4,06m	12,26m
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		Únic
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	Capçada parcial	Sencera	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No en presenta		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ	
DATA	FONTS
8/11/2008	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	No	No	No	1
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	No presents		Sí	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		Sòlid	Situat a obaga
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	Sí		A, B	
	FAUNA ASSOCIADA			
No en trobem evidències				

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL
Es troba al Bosc de les Cireres, un dels boscos més antics i madurs del Pallars ja que els propietaris mai l'han gestionat. El bosc va ser un regal durant la Guerra del Pallars.

ENTORN NATURAL	ASPECTES MEDIAMBIENTALS
Es troba dins d'una avetosa (<i>abies alba</i>)	
ENTORN ANTRÒPIC	
Es troba al costat d'un sender poc freqüentat.	
GESTIÓ ACTUAL	
Finca en litigi judicial entre un privat i l'EMD d'Isil i Alòs	

FOTOGRAFIES

Imatge i3.1: Detall de fongs i molses en una branca de l'Avet II del Bosc de les Cireres.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i3.2: Detall de la base de l'Avet II del Bosc de les Cireres, on s'hi pot observar un forat.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i3.3: Vista del tronc i les branques de l'Avet II del Bosc de les Cireres.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Informe valoratiu de l'estat de l'Avet II del Bosc de les Cireres

Localització i accés

De les mateixes bordes de Perosa surt un sender pel vessant que mira a l'est que baixa per una mata frondosa de bosc anomenada bosc de les Cireres. Si seguim aquest mateix sender trobarem un pasarel·la que ens permet creuar el Riu Noguera Pallaresa. L'avet el trobarem seguint aquest mateix camí, passant de llarg l'avet I del Bosc de les Cireres i l'arbre caigut, a uns 350 metres de la pasarel·la.

Gestió actual

Igual que en el cas anterior, actualment no s'hi fa cap tipus de gestió ja que la finca es troba en un litigi judicial entre un privat i l'EMD d'Isil i Alòs. Per aquesta raó no s'ha pogut incloure dins de cap pla d'ordenació. És important mencionar que és un dels boscs més madurs del Pallars per aquesta raó, ja que el propietari mai n'ha fet cap tipus d'ús.

Entorn humà i freqüentació antròpica

Igual que en el cas anterior, l'avet es troba just al costat del sender, uns metres més avall. No obstant és un sender poc transitat, estret i tortuós. La pista que surt de les Bordes de Perosa, per on s'accedeix a aquest sender, només és transitable en 4x4, fet que redueix encara més la pressió antròpica que pugui tenir el Bosc de les Cireres. Prop d'aquí es troba la pista d'esquí de fons de Bonabé però és pràcticament impossible transitar per aquest sender amb esquís.

Estat de conservació i importància socioambiental

L'arbre es troba molt ben conservat ja que es troba en un indret força aïllat i de difícil accés.

Context històric i cultural, usos tradicionals

Es troba al Bosc de les Cireres, un dels boscos més antics i madurs del Pallars ja que els propietaris mai l'han gestionat. Segons sembla, el bosc va ser regalat durant la Guerra del Pallars (1484-1487), com a compensació per a mèrits militars. Ha passat el temps i mai se n'ha fet cap tipus d'ús fins a arribar un

moment que es dubta de qui n'és realment el propietari. Actualment la finca es troba en un litigi judicial.

Raó de monumentalitat

Les seves dimensions li confereixen un aspecte molt imponent

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

Es troba en un perfecte estat fitosanitari

7.2.2.3 L'Avet del Pla de Perosa

Introducció

Al Pla de Perosa (dins del bosc de Bonabé) hi trobem un conjunt de quatre avets, el més gran dels quals presenta una volta de canó de 4'66 centímetres i una alçada total de 33'92 metres. A pocs metres hi trobem les bordes de Perosa, que tot i que estan abandonades, encara es troben en peu. També trobem una placa commemorativa de l'Institut d'Estudis Catalans en les seves proximitats. L'arbre es troba a peu de pista, pel que comporta uns impactes derivats de l'activitat antròpica que s'hi pugui realitzar. A més a més, per les seves proximitats hi ha la presència de bestiar. L'estat general de salut de l'avet és bo.

FITXA		NOM POPULAR	
4		Avet del Pla de Perosa	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Abies Alba	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Finca comunal “Bonabé”		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	Bosc de Bonabé	X:0342909 Y:4735472	1527m
	ACCÉS		
Fàcil accés en cotxe o a peu. Es pot deixar el cotxe a l'aparcament de les bordes de Perosa.			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	33'92m	4'66m	13'08m
	FORMA		
	natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	dret		2
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	Capç. Completa	P. quasi sencer	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ	
DATA	FONT
18/10/08	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	1 Tancada	no	no	no
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	no		no	no
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	no			no
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	no		2a	
	FAUNA ASSOCIADA			
ramats de bestiar				

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL
És proper a les Bordes de perosa

ENTORN NATURAL		ASPECTES MEDIAMBIENTALS
Avets (<i>abies alba</i>), vegetació típica de camp.		
ENTORN ANTRÒPIC		
A uns 20 metres hi ha la pista forestal		
GESTIÓ ACTUAL		
No se'n fa.		

FOTOGRAFIES

Imatge i4.1: Entorn de l'Avet del Pla de Perosa.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i4.2: Detall de la base de l'Avet del Pla de Perosa
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i4.3: Pintada a l'escorça de l'Avet del Pla de Perosa que serveix d'indicador pels excursionistes.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i4.4: Pèls de cavall a l'escorça de l'Avet del Pla de Perosa, ens indiquen la proximitat de bestiar.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Informe valoratiu de l'estat de l'avet del Pla de Perosa

Localització i accés

Per a poder accedir a l'avet del Pla de Perosa, s'arriba fàcilment a peu o bé en tot terreny. Cal seguir la carretera que passa per Alòs d'Isil fins que s'arriba a dins del perímetre del PNAP. Un cop dins, si no es disposa de tot terreny, és aconsellable deixar el cotxe a l'aparcament del Refugi del Fornet i seguir la pista a peu fins a les bordes de Perosa. En cas de tenir tot terreny, es pot seguir el camí fins a l'aparcament de les bordes de Perosa. Un cop en aquest punt, s'ha de prendre la pista que té major desnivell i en el primer trencall girar a la dreta.

Gestió actual

Actualment, no s'està realitzant cap gestió ni manteniment.

Entorn humà i freqüentació antròpica

L'avet del pla de Perosa es troba a poca distància de la pista forestal que porta cap a Montgarri i al mateix temps dóna accés a la pista de les mines velles . Això implica una facilitat per part de l'ésser humà per accedir-hi i per tant, una major probabilitat de produir impactes a sobre d'aquest. Tot i que no es tracta d'una pista altament transitada, si que existeix aquesta possibilitat. A més, al tractar-se d'un pla, a vegades es dóna el cas que els visitants del parc l'usen com a zona d'esbarjo o bé zona de descans durant alguna ruta realitzada per la zona.

Estat de conservació i importància socioambiental

Es troba en un bon estat general de salut.

Context històric i cultural, usos tradicionals

Es troba en una zona d'alta importància d'activitat ramadera, prop de les bordes de Perosa.

Raó de monumentalitat

La principal raó que el fa destacable són les seves dimensions tant d'alçada com de diàmetre (4'66 metres de diàmetre i quasi 34 metres d'alt).

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

Es troba en un bon estat fitosanitari.

7.2.2.4 L'Avet d'Arnui

Introducció

Aquest arbre és sense cap mena de dubte el de més difícil accés. Es troba en el bosc d'Arnui, a prop de les bordes d'Arnui, però la pista que hi arriba està abandonada. Cal caminar uns 40 min fins arribar a l'arbre que està en un pendent força pronunciat. Així que per visitar-lo s'ha d'anar disposat a caminar i amb un calçat adequat.

FITXA		NOM POPULAR	
5		Avet d'arnui	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	abies alba	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Privat. Confederació hidrografica de l'Ebre.		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	Bosc d'arnui	X:350866 Y:4705867	1690 m
	ACCÉS		
Cal pujar fins a Sant Jaume. Un cop arribats allà seguim una pista forestal abandonada que duu fins a les Bordes d'Arnui.			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	28,5 m	3,62 m	15,80 m
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		Únic
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	capç. parcial	parcial	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No en presenta		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ

DATA	FONTS
8/12/08	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	1T	No	No	1
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	A, B		Si	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		A. sòlid	Poc
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	No		4A, 1B	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
	excrements de cabirol.			

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

Es va voler explotar el bosc on es troba l'ayet d'Arnui, però el manteniment de la pista era massa costós i es va abortar el pla. Avui gaudim d'un bosc amb arbres vells i grans.

ENTORN NATURAL

La flora esta composta per avets (*abies alba*), bedolls (*betula pendula*) i pi roig (*pinus silvestris*). Pel que fa la fauna, es zona de gall fer, mussol pirenaic i picot negre. Trobem arbres morts al voltant

ENTORN ANTRÒPIC

Allunyat de qualsevol població. possible presència d'excursionistes.

GESTIÓ ACTUAL

Forest pública sense catalogar i sense POF

ASPECTES MEDIAMBIENTALS

FOTOGRAFIES

Imatge i5.1: Creixement de pins a la pista abandonada prop de l'ayet d'Arnui
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i5.2: Restes d'arbres morts prop de l'ayet d'Arnui
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i5.3 : Detall del flux d'escorça de l'ayet d'Arnui.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Informe valoratiu de l'estat de l'avet d'Arnui

Localització i accés

L'avet d'Arnui és el de més difícil accés que hem fet en aquest projecte. Es troba en el bosc d'Arnui, on s'hi pot pujar amb tot terreny fins a Sant Jaume, seguint la carretera que va d'Arestui cap a Baiasca, però hi ha un punt en que la carretera es divideix hi hem d'agafar el camí de l'esquerra. Arriba un punt en que ja no es pot passar amb cotxe i el camí s'ha de fer a peu. S'ha de caminar entre 30-40 minuts, per una pista abandonada, on hi creixen pins rojos joves. Un cop hem arribat a les bordes d'Arnui, hem de caminar muntanya amunt seguint un sender que no es gaire visible, ja que la vegetació l'esta tapant. L'avet està a uns 30 metres del sender pendent amunt.

Gestió actual

El bosc d'Arnui és una forest pública sense catalogar. Es propietat de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre. No te Pla d'Ordenació Forestal (POF), però sen vol protegir el sòl.

Entorn humà i freqüentació antròpica

La presència humana està molt lluny de l'Avet d'Arnui, fa anys que la pista forestal està abandonada i les Bordes d'Arestui només hi queden les restes caigudes.

Estat de conservació i importància socioambiental

L'arbre no està en gaire bon estat, te moltes branques mortes i te poques fulles. La part superior de la capçada està morta. Tot i això els arbres del voltant, com d'altres avets, bedolls i pins rojos, estaven en bon estat.

La importància d'aquests boscos és la conservació de la fauna de la zona, com es el Gall Fer, el Picot Negre o el Mussol Pirenaic.

Context històric i cultural, usos tradicionals

El bosc d'Arnui, va ser comprat per l'ajuntament de Llavorsí per explotar-lo. Es va adequar una pista per que les maquines i els treballadors hi poguessin arribar, però el manteniment de la pista costava més que els beneficis que

donava l'explotació del bosc. Llavorsí va vendre el bosc a la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre, i per sort, avui gaudim d'un bosc amb arbres molt vells, i per tant de grans dimensions, i amb una excel·lent mostra de fauna pirenaica, com el Gall Fer o el Picot Negre.

Raó de monumentalitat

Les dimensions de l'arbre ens han fet pensar que seria bo declarar-lo arbre monumental.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

L'avet no es troba en gaire bon estat, té moltes branques mortes. El tronc és únic, però es divideix en dos més amunt i aquest altre tronc té la capçada morta. La cobertura foliar és escassa i la capçada és parcial.

7.2.2.5 L'Avet de les cinc branques de Bonabé

Introducció

L'Avet de les cinc branques es troba dins del bosc de Bonabé (un dels boscos principals que té el PNAP) molt pròxim al riu del barranc de Cireres i consegüentment, proper a la finca privada del Bosc de Cireres. Es tracta d'una espècie d'avies alba d'una alçada de 31 metres i un diàmetre a la base de 6.87 metres. Presenta la curiositat de tenir cinc branques que neixen d'una base comuna i d'haver, en una de les branques, una fractura en forma d'espiral que no ha afectat a el creixement natural de l'arbre. S'hi pot accedir fàcilment a peu (o també en tot terreny) seguint la pista forestal de les mines velles.

FITXA		NOM POPULAR	
6		Avet de les cinc branques de Bonabé	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Abies alba	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Finca comunal Bonabé		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	Bosc de Bonabé	X:342692 Y:4735213	1675m
	ACCÉS		
Des de l'aparcament de les bordes de Perosa s'hi pot arribar a peu o bé en tot terreny seguint la pista de les mines velles.			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	31.5m	6.87	12.54
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		5
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	No	p. completa	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No		
	ESTAT ESCORÇA		
	Bon estat		

MAPA DE SITUACIÓ

DATA	FONTS
23/11/08	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	2	1	0	1
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	9A		0	0
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		Aparantment sòlid	No
	FONGS		EPIFITS I PARÀSITS	
	No		3A	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
	Petjades damunt la neu			

CONTEXTE HISTÒRIC I CULTURAL

La zona s'havia adequat per a l'explotació de fusta que posteriorment s'exportava cap a França. També en destaca l'ús ramader i que és el que s'ha mantingut fins al present.

ENTORN NATURAL

Envoltat d'altres individus d'avet (*Abies alba*), ginebró (*Juniperus communis*), moixera (*Sorbus aucuparia*), bedoll (*Betula pendula*), i rosàcees (*Rosa sp.*). Pel que fa a la fauna és zona de cérvol, perdiu xerra, gall fer, bestiar de muntanya, daina, ós, senglar, cabirol, llebre i picot negre.

ENTORN ANTRÒPIC

A uns 100 metres hi ha la pista forestal de les mines velles.

GESTIÓ ACTUAL

No n'hi ha.

ASPECTES MEDIAMBIENTALS

FOTOGRAFIES

Imatge i6.1: Detall de la base de l'Avet de les cinc branques.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008

Imatge i6.2: Detall de l'escorça de l'Avet de les Cinc Branques, que presenta un tall
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008

Imatge i6.3: Petjades damunt la neu just al costat de l'Avet de les Cinc Branques.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Informe valoratiu de l'estat de l'avet de les cinc branques de Bonabé

Localització i accés

Per arribar a l'avet de les cinc branques cal arribar fins al bosc de Bonabé. Prenent com a referència el municipi d'Esterri d'Àneu, cal seguir la carretera C-147 que passa per Isil. Un cop dins de l'àrea del PNAP, seguir la pista forestal fins a l'aparcament de les Bordes de Perosa. Si es disposa de tot terreny, es pot continuar per la pista de les mines velles fins que s'acaba la pista. Durant l'estiu, es pot fer tranquil·lament caminant tot el recorregut començant des de les bordes de Perosa. En el cas d'anar-hi a la tardor o l'hivern, hi ha risc que les pistes estiguin nevades i/o gelades i amb tot terreny no s'hi pot accedir. En aquest cas, si es disposa d'unes raquetes, es pot seguir caminant sense problemes per la pista forestal.

Gestió actual

Finca comunal "Bonabé" (no catalogada d'Utilitat Pública) de l'EMD d'Isil i Alòs amb POF aprovat. El POF no hi preveu res sobre aquests arbres al ser en zona de pastures.

Entorn humà i freqüentació antròpica

Ens trobem davant d'un avet que degut a la seva ubicació, gaudeix d'una situació de poc estrès antròpic si el comparem amb altres arbres inventariats dins d'aquest mateix projecte. Presenta dos avantatges que contribueixen a que no hi hagi aquesta freqüentació antròpica. Per una banda, s'ha de tenir en compte, que es troba molt allunyat del que seria el nucli urbà més proper i per altra banda, cal observar que té un accés que en condicions desfavorables requereix de medis específics (tot terreny, ús de raquetes, etc.).

Tot i així, no vol dir que no pateixi certes accions per part de l'home. Al costat de la base on neixen les cinc branques, s'hi pot observar les restes del que anteriorment havia estat també un tronc. Es pot veure com aquestes restes s'han utilitzat per a fer-hi foc.

Per altra banda, l'arbre també presenta ferides realitzades per l'home sense causes de caire científic ni de control de salut (veure i6.2). Malauradament, es tracta d'actes bandàlics que no contribueixen a cap altra cosa que a deteriorar la salut de l'arbre.

Estat de conservació i importància socioambiental

No gaudeix d'un seguiment per controlar la seva evolució, però tot i així, presenta un bon estat de salut. Presenta certes fractures, algunes ferides i un forat d'uns 40 centímetres de llarg, però no repercuteixen en el bon estat general de l'arbre. També hi ha presència de tres espècies diferents de líquens, però en aquest cas tampoc repercuteix en la salut general.

Molts dels arbres que es poden trobar en els boscos del PNAP han estat usats per part dels pastors per realitzar les seves rutes de transhumància i l'avet de les cinc branques no n'és una excepció. Hi ha rastres de la presència del bestiar, fet que confirma aquesta activitat ramadera. La gran capçada que presenta, facilita l'ús d'aquest per part dels pastors com a amorriadors i com a refugi.

Context històric i cultural, usos tradicionals

El bosc de Bonabé és un dels boscos destacats dins del perímetre del PNAP, juntament amb els boscos de Baiasca, Santa Magdalena, o Virós. En aquests, hi destaquen principalment un gran nombre d'individus de pi roig, avet o pi negre. Ens trobem doncs, davant d'un exemple clar d'aquest tipus de característica determinant. L'avet de les cinc branques es troba en un bosc de gran importància, i concretament, es troba en un prat alpi on tradicionalment s'hi ha practicat la ramaderia. Tot i que, any rere any, aquesta activitat va perdent presència en la comarca, encara es pot observar rastres de l'acció d'aquesta.

Històricament, aquesta zona del bosc de Bonabé va ser adequada per a l'explotació de fusta. Hi havia m'a d'obra que venia de tot el món per a poder treballar-hi. La fusta es tallava i s'exportava cap a França. Amb el pas dels anys, aquesta explotació va deixar de ser rendible i es va abandonar.

No és l'únic cas, al bosc de Baiasca, a la zona de Sant Jaume, hi trobem unes pistes que van ser condicionades expressament per a realitzar aquesta

activitat. Per el mateix motiu, es va deixar d'explotar i ara es troben en un estat molt elevat d'abandonament.

Raó de monumentalitat

Es tracta d'un arbre que de la seva base en sorgeixen tres grans branques, totes elles en perfecte estat i assolint alçades de fins a 25 metres d'alt. Una d'aquestes assoleix els cinc metres de diàmetre i, a poc metres de la base, es divideix de nou en tres branques. D'aquí a que aquest avet es conegui a com a l'Avet de les cinc branques.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

Un tret característic que presenta aquest avet és una fractura en forma d'espiral en una de les seves cinc branques. La fractura comença a la base i va fins a la part superior de la branca mateixa.

7.2.2.6 L'Avet foradat de Bonabé

Introducció

L'avet foradat es tracta d'un individu d'*abies alba* de quasi 34 metres d'alt i de 5'23 metres de diàmetre. Es troba dins del bosc de Bonabé, proper al també inventariat Avet de les cinc branques. Té un tronc principal de grans dimensions i un de secundari, però actualment mort. Presenta la curiositat de tenir un forat en la seva base de 3'56 metres d'alt per 1'60 metres de base. Però tot i les dimensions del forat l'avet té un bon estat de salut. Es tracta d'un arbre on s'hi evidencia l'activitat ramadera: el forat pot haver estat utilitzat com a refugi i l'avet com a amorriador, ja que té una capçada força ampla (13m) que protegeix el bestiar. A l'avet hi trobem també forats fets per picot negre en busca de petits insectes que es trobarien a l'interior de l'escorça.

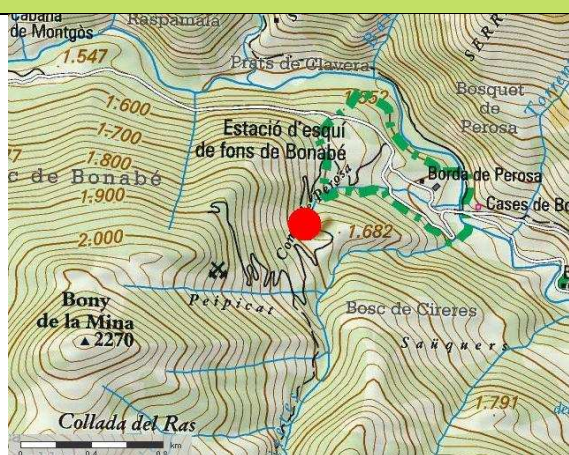

FITXA		NOM POPULAR	
7		Avet foradat del bosc de Bonabé	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Abies alba	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Finca comunal bonabé		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	Bosc de Bonabé. EMD D'Isil i Alòs.	X:342529, Y:4735225	1680m
	ACCÉS		
Des de l'aparcament de les bordes de Perosa s'hi pot arribar a peu o bé en tot terreny seguint la pista de les mines velles.			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	33.92m	5.23m	12.45m
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		2
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	capç. completa	p. sencer	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No		
ESTAT ESCORÇA			
Bona			

MAPA DE SITUACIÓ

DATA	FONT
23/11/2008	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	No	No	No	10
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	3A		1	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		Buit	No
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	No		No	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
	Petjades a la neu.			

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

La zona s'havia adequat per a l'explotació de fusta.
Actualment hi ha explotació ramadera.

ENTORN NATURAL

Envoltat d'altres individus d'abet (*abies alba*), ginebró (*juniperus comunis*), moixera de guilla (*sorbus aucuparia*), bedoll (*betula pendula*) i rosàcees (*rosa sp.*) Pel que fa la fauna és zona de cérvol, perdiu xerra, gall fer, bestiar de muntanya, daina, ós, senglar, cabirol i llebre.

ENTORN ANTRÒPIC

A uns 100 metres hi ha la pista forestal de les mines velles.

GESTIÓ ACTUAL

Finca comunal amb POF aprovat

ASPECTES MEDIAMBIENTALS

FOTOGRAFIES

Imatge i7.1: Forat a la base de l'abet foradat tenint com a referència un metre de la cinta mètrica.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008

Imatge i7.2: Forats fets per picot negre al tronc de l'abet foradat
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Informe valoratiu de l'estat de l'avet foradat de Bonabé

Localització i accés

Per arribar a l'avet foradat cal anar fins al bosc de Bonabé. Prenent com a referència el municipi d'Esterri d'Àneu, cal seguir la carretera C-147 que passa per Isil. Un cop dins de l'àrea del PNAP, seguir la pista forestal fins a l'aparcament de les Bordes de Perosa. Si es disposa de tot terreny, es pot continuar per la pista de les mines velles fins que s'acaba la pista. Durant l'estiu, es pot fer tranquil·lament caminant tot el recorregut començant des de les bordes de Perosa. En el cas d'anar-hi a la tardor o l'hivern, hi ha risc que les pistes estiguin nevades i/o gelades i amb tot terreny no s'hi pot accedir. En aquest cas, si es disposa d'unes raquetes, es pot seguir caminant sense problemes per la pista forestal.

Gestió actual

Finca comunal "Bonabé" (no catalogada d'Utilitat Pública) de l'EMD d'Isil i Alòs amb POF aprovat. El POF no hi preveu res sobre aquests arbres al ser en zona de pastures.

Entorn humà i freqüentació antròpica

Ens trobem davant d'un avet que degut a la seva ubicació, gaudeix d'una situació de poc estrès antròpic si el comparem amb altres arbres inventariats dins d'aquest mateix projecte. Presenta dos avantatges que contribueixen a que no hi hagi aquesta freqüentació antròpica. Per una banda, s'ha de tenir en compte, que es troba molt allunyat del que seria el nucli urbà més proper i per altra banda, cal observar que té un accés que en condicions desfavorables requereix de medis específics (tot terreny, ús de raquetes, etc.).

Estat de conservació i importància socioambiental

L'estat de conservació de l'avet és bona si tenim en compte el forat de grans dimensions que hi ha a la seva base. El fet també de trobar-se allunyat de les activitats antròpiques també propicia a aquest bon estat.

Context històric i cultural, usos tradicionals

El bosc de Bonabé és un dels boscos destacats dins del perímetre del PNAP, juntament amb els boscos de Baiasca, Santa Magdalena, o Virós. En aquests, hi destaquen principalment un gran nombre d'individus de pi roig, avet o pi negre. Ens trobem doncs, davant d'un exemple clar d'aquest tipus de característica determinant. L'avet de les cinc branques es troba en un bosc de gran importància, i concretament, es troba en un prat alpi on tradicionalment s'hi ha practicat la ramaderia. Tot i que, any rere any, aquesta activitat va perdent presència en la comarca, encara es pot observar rastres de l'acció d'aquesta.

Històricament, aquesta zona del bosc de Bonabé va ser adequada per a l'explotació de fusta. Hi havia m'a d'obra que venia de tot el món per a poder treballar-hi. La fusta es tallava i s'exportava cap a França. Amb el pas dels anys, aquesta explotació va deixar de ser rendible i es va abandonar.

No és l'únic cas, al bosc de Baiasca, a la zona de Sant Jaume, hi trobem unes pistes que van ser condicionades expressament per a realitzar aquesta activitat. Per el mateix motiu, es va deixar d'explotar i ara es troben en un estat molt elevat d'abandonament.

Raó de monumentalitat

Es tracta d'un arbre que es troba al bell mig del bosc de Bonabé. Si en aquesta circumstància, se li afegeix que presenta el tret característic del forat que proporciona refugi als pastors que estan de ruta de transhumància, s'obté la raó per la qual ha de ser considerat com a arbre monumental. A més, si també es té en compte que la gran capçada, proporciona protecció al bestiar tan de les altes temperatures com de les fortes nevades, s'obté un altre motiu per a protegir-lo.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

A la base de l'arbre s'hi troba un forat d'unes dimensions de 3'5 metres d'alt i 1'60 metres d'ample. Es tracta d'un espai que inicialment es va usar pels pastors per a fer-hi foc, ja que degut a que quedava a l'interior de l'arbre, es podia encendre fàcilment i es mantenia encès per tal de poder obtenir calor o

bé cuinar-hi algun àpat. Un tret evident que explica aquesta activitat són les restes carbonitzades en les parets interiors de l'arbre. Amb el pas dels anys i l'ús reiterat, el forat que inicialment prenia petites dimensions, ha derivat en el forat que s'observa actualment.(veure imatge i7.1) i en un possible canvi d'ús d'aquest: de petit recer per a cuinar a refugi per a pastors de pas.

També presenta una altra tipologia de forats. Es tracta de forats fets pel picot negre en busca de menjar. Amb el bec, fan forats sobre l'escorça per tal de poder arribar a petits insectes que es trobin a l'interior d'aquesta (veure imatge i7.2). En aquest cas, els forats tampoc han repercutit en la salut global de l'abet.

7.2.3 Pi Roig. Característiques de l'espècie

Nom i etimologia

El pi roig és un arbre de la família de les Pinaceae.

Distribució geogràfica

La seva àrea natural s'estén per Europa i gran part d'Àsia. Es distribueix des de Escòcia i l'Estat espanyol fins a Sibèria, i per llocs tant diferents com les muntanyes del Cauques, Lapònia, Sierra Nevada. El pi roig és cultivat àmpliament a Nova Zelanda i en moltes regions de els EEUU. És catalogada com a espècie invasora en alguns estats com Ontario i Wisconsin.

Característiques generals

Arbre de fins a 40 m. Té el tronc recte i prim, i de vegades nudós i recargolat, la copa allargada i ampla, i amb forma de para-sol. Escorça que es torna escamosa i vermellosa amb l'edat, quedant la part superior del tronc d'un color ataronjat o bru rogenc característic. Fulles agrupades de dos en dos, de 3-7 x 0,1-0,18 cm, rígides i punxagudes, de color verd clar o glauc. Estròbils cònics o ovatocònics, de 3-6 x 2-3,5 cm, subsessils, no brillants a la maduresa; apòfisis planes, de vegades curtament piramidals a la part externa, amb centre obtús. Llavors de 3-5 mm, amb ala de 12-17 mm.

Ecologia

Indiferent edàfic. Viu a l'estatge montà, entre els (200-400 i 1800 m; Als Pirineus i Prepirineus forma boscos, per sobre dels 1500 m de forma isolada i de forma secundària en rouredes roure martinenc.

Usos

És una de les fustes comercials més utilitzades amb finalitats molt diverses, des de la llenya fins a fusteria.

7.2.3.1 El Pi del Barranc de Clavera

Introducció

El pi roig del Barranc de Clavera és un arbre força singular. A simple vista destaca per les seves dimensions: tot i no ser gaire alt té una capçada imponent que supera els 20m de diàmetre i el volt de canó és de 3,85m. Com que està situat prop d'un caminó crida molt l'atenció i per aquest fet ja havia estat citat anteriorment com a arbre digne de visitar. Però la seva història no s'acaba aquí. Si ens hi acostem veurem que a la base del tronc encara hi queden restes de foc, i hi ha llocs on l'escorça està totalment calcinada. Això és degut a que el pi del barranc de Clavera ha estat utilitzat com a refugi de pastor. La seva gran capçada proporcionava aixopluc als pastors en cas de pluja i el seu gruixut tronc era un bon lloc per a reposar i escalfar-se el menjar.

FITXA		NOM POPULAR	
8		Pi del barranc de Clavera	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Pinus sylvestris	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Finca comunal “ Solabé ” (no catalogada d'utilitat pública)		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	EMD d'Isil i Alòs d'Isil.	X: 340100 Y:4736124	1551 m
	ACCÉS		
Es troba a 5 metres de la pista forestal, a la banda dreta .			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	12m	3,85 m	20,8 m
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		Únic
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	Capç. Completa	P. quasi sencer	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No present		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ

DATA	FONTS
8/12/2008	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURE S	BONYS	ORIFICIS
	3 ferides cicatritzades	No presents	No	No
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F. CAIGUDA
	2 fluxos humits, 3 enganxosos		No	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJA T
	No		No	No
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	No		A (Líquens) i B (Molses)	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
	Nius i restes d'aliments (pinyes)			

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL
Ha estat utilitzat com a refugi de pastor ja que presenta restes de foc a la base

ENTORN NATURAL

L'arbre es troba en un petit bosc madur de pi roig (*pinus sylvestris*) i avet (*abies alba*). Estrat arbustiu bàsicament baix on predomina la boixerola (*Arctostaphylos uva-ursi*).

ENTORN ANTRÒPIC

Es troba a 5 metres del camí, en una petita clariana. Té restes de foc a peu d'arbre. Com a curiositat esmentar que a l'altre banda del camí hi ha les restes d'un cotxe.

GESTIÓ ACTUAL

La finca no té POF aprovat.

ASPECTES MEDIAMBIENTALS

FOTOGRAFIES

Imatge i8.1: Detall del tronc del pi roig de Clavera. S'hi aprecia un forat i restes de foc.

Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Imatge i8.2: Detall de l'escorça cremada del pi roig de Clavera.

Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Imatge i8.3: Líquens en perfecte estat a l'escorça del pi roig del Barranc de Clavera.

Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Imatge i8.4: Flux d'escorça enganxós al tronc del pi roig del Barranc de Clavera.

Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Informe valoratiu de l'estat del pi roig del Barranc de Clavera

Localització i accés

Partint del aparcament de les Cases de Bonabé, agafes la pista de la dreta, que surt indicada com el camí de la Llibertat, després d'un quart d'hora de camí, arribes als Prats de Clavera, en aquell moment hi ha una bifurcació, s'ha de seguir pel camí de la dreta, després de creuar als Prats t'endinsa en un petit bosc, poc després d'endinsar-se a mà dreta en una petita Clariana hi ha el Pi Roig del Barranc de Clavera.

Gestió actual

No es realitza cap mena de gestió.

Entorn humà i freqüentació antròpica

L'arbre no presenta cap mena d'alteració antròpica de la seva estructura, però si en la seva part inferior hi han restes d'haver petit alguna mena de foc, o simplement, gràcies a ser un lloc arrecerat, ser utilitzat pels pastors per escalfar alguns aliments.

Estat de conservació i importància socioambiental

El seu estat de conservació és òptim, a simple vista no pateix cap mena d'afecció.

Context històric i cultural, usos tradicionals

Tal i com s'observa a la base, segurament ha estat utilitzat com a refugi de pastor. A més a més l'arbre es troba molt a prop d'un caminó, fet que reforça aquesta hipòtesi.

Raó de la monumentalitat

Les seves dimensions el fan destacar per sobre de la resta d'arbre de la zona.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

L'arbre es troba en un bon estat fitosanitari i no hi ha afeccions a destacar

7.2.3.2 El Pi Llambat de Clavera

Introducció

El Pi Llambat de Clavera és un arbre força aïllat ja que es troba en una carena entre els prats de Clavera i el barranc de Clavera. Per aquest fet encara no s'havia descrit mai la seva singularitat. És un arbre de dimensions importants, que crida l'atenció. Si ens hi acostem veurem que es veu perfectament la ferida que li va causar un llamp, per això ha estat batejat amb aquest nom. A més a més presenta una branca morta per l'acció dels escolítids.

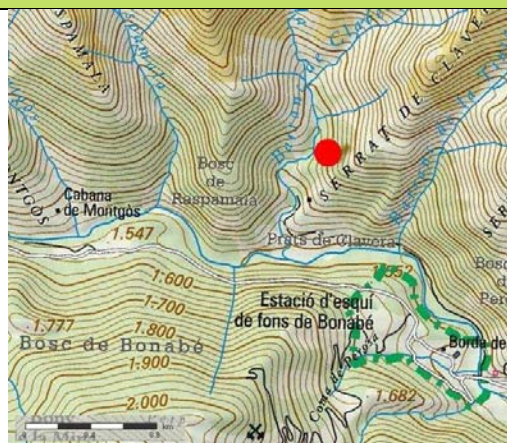
Les seves dimensions permeten que el pi Llambat de Clavera hagi estat utilitzat com a refugi de pastor, ja sigui per oferir aixopluc tant al pastor com al ramat en condicions meteorològiques adverses.

FITXA		NOM POPULAR	
9		Pi Llampat del barranc de Clavera	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	2	<i>Pinus sylvestris</i>	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Finca comunal “ Solabé”		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	EMD d'Isil i Alòs d'Isil	X: 342263 Y:4736235	1611 m
	ACCÉS		
Es troba al límit entre els Prats de Clavera i els boscos que hi ha per sobre en una petita carena del barranc de Clavera			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	1650m	3,8 m	17,5 m
	FORMA		
	Tronc dividit		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		Doble
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	Capç. Completa	P. quasi sencer	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No present		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ

DATA	FONTS
8/12/2008	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	1 cicatritzada	B. recolzada	1	1
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F. CAIGUDA
	2 secs i 2 enganxosos		No	Si
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		No	No
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	No		A	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
Excrements i pinyes rossegades				

ENTORN NATURAL

Es troba en una zona de fort pendent, una zona de transició entre uns prats alpins i un bosc esclarissat de Pi roig (*pinus sylvestris*) i d'Avets (*abies alba*). Al voltant hi ha diverses espècies arbustives com el ginebró i l'estepa de muntanya. La mort d'una branca força voluminosa de l'arbre sembla deguda a la caiguda d'un llamp

ENTORN ANTRÒPIC

Es troba força aïllat. És molt poc pròxim a cap tipus d'entorn antròpic.

GESTIÓ ACTUAL

No es realitza cap gestió. No té POF. La finca comunal a la que pertany no està catalogada d'utilitat pública

ASPECTES MEDIAMBIENTALS

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

És un arbre que segurament ha estat utilitzat de refugi per pastors i els seus ramats, tan en episodis de tempesta, com també de paravent per cuinar.

FOTOGRAFIES

Imatge i9.1: Detall de la base del Pi llampat de Clavera
Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Imatge i9.2: Detall de l'escorça del pi Llampat de Clavera on s'hi observen les conseqüències de la caiguda d'un llamp.
Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Imatge i9.3: Detall d'una branca morta del pi Llampat de Clavera on s'hi observa l'acció dels escolítids.
Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Imatge i9.4: Flux d'escorça sec a una branca del pi Llampat de Clavera.
Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Informe valoratiu de l'estat del pi llampat del barranc de Clavera

Localització i accés

Partint del aparcament de les Cases de Bonabé com en el cas del Pi roig del barranc de Clavera, agafés la pista de la dreta, que surt indicada com el camí de la Llibertat, després d'un quart d'hora de camí, arribes als Prats de Clavera, en aquell moment hi ha una bifurcació, s'ha de seguir pel camí de la dreta, quan arribes a una petita carena per endinsar-se en el barranc de Clavera, es de començar a pujar camp a través fins arribar a un bosc de Pi Roig i Avets, on d'un dels primers exemplars que creix en una zona de roquissar és el Pi llampat del barranc de Clavera.

Gestió actual

No es realitza cap mena de gestió. No té POF.

Entorn humà i freqüentació antròpica

És un arbre que ha patit alguna modificació de la seva capçada per poder servir de refugi pels pastors i els seus ramats. Ja que té la capçada molt ample, en forma de bolet. Hi ha rastres de foc al la part inferior del peu sobre el roquissar, segurament hagi estat utilitzat per cuinar pels pastors.

Estat de conservació i importància socioambiental

El seu estat de conservació és acceptable, ja que aparentment està en bon estat de salut, però algunes branques caigudes estan afectades per escolítids. Hi ha una apart del arbre que està morta a causa d'un llamp. Cal remarcar que el Pi Llambat és un clar exemple del perquè s'han conservat forces arbres monumentals en aquestes contrades, ja que se n'ha tret un ús, com aixopluc i punt de descans pels pastors i els seus ramats.

Context històric i cultural, usos tradicionals

Com he comentat anteriorment aquest arbre ha estat utilitzat pel pastors durant la transhumància.

Raó de la monumentalitat

La raó de la seva monumentalitat recau en les seves dimensions, com també en la seva importància socioambiental pel desenvolupament de la ramaderia en aquestes contrades durant segles.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

Cal destacar la presència d'escolítids en alguns de les branques mortes recolzades a terra. Aquest és el tema de la fitxa annexa

7.2.3.3 El Pi roig serrat de Clavera

Introducció

Arribar al Pi roig Serrat de Clavera és una complicat, ja que es troba aproximadament a uns 100m de distància del caminó, força a prop del Pi Llambat descrit anteriorment.

Malgrat que no es troba en un bon estat de salut (la capçada no és completa, li falten fulles i presenta alguna ferida) és important degut al seu extraordinari volt de canó que arriba fins als 4,60m de diàmetre.

FITXA		NOM POPULAR	
10		pi roig serrat de clavera	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Pinus sylvestris	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Finca comunal.		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	Clavera. EMD d'Isil i Alòs	X:342357 Y: 4736519	1258 m
	ACCÉS		
S'arriba amb cotxe fins a les cases de Bonabé.A partir d'aquí continuem caminant seguint el GR fins als prats de Clavera. Arribar fins a l'arbre resulta una mica complicat ja que es troba a 100m del sender, pendent amunt.			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	20 m	4,60 m	13,6m
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		Doble
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	capç. parcial	p. parcial	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No en presenta		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ

DATA	FONTS
9/12/08	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	T, L	1B	no	no
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	A		1	no
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	no		a.solid	poc
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	no		a, b	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
	excrements i petjades/furgades			

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

Aquest arbre en concret no té cap ús tradicional ni històric

ENTORN NATURAL	ASPECTES MEDIAMBIENTALS
fort pendent, ja que està al vessant. les espècies del voltant més abundants són el ginebró (<i>juniperus comunis</i>) i el pi roig (<i>pinus sylvestris</i>). el riu passa a uns 200 m.	
ENTORN ANTRÒPIC	
està allunyat de la presència humana, tot i que el sender passa a uns 100 m de l'arbre.	
GESTIÓ ACTUAL	ASPECTES MEDIAMBIENTALS
Finca comunal "solabé" no catalogada d'utilitat pública. No té POF aprovat	

FOTOGRAFIES

Imatge i10.1: Vista del pi roig serrat de Clavera.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008

Imatge i10.2: Detall de l'escorça del Pi Roig serrat de Clavera.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Informe valoratiu de l'estat del Pi roig serrat de Clavera

Localització i accés

Arribar al Pi roig Serrat de Clavera és un poc complicat, ja que està una mica lluny del sender. Es pot anar amb cotxe fins al pàrquing de les Cases de Bonabé. Amb un vehicle tot terreny es pot continuar fins una mica més endavant seguint l'itinerari del GR. Un cop arribem a un punt on el GR es separa en dos camins hem d'agafar el que puja cap a la muntanya (el de la dreta). Després s'ha de caminar uns 15 min per aquest sender. El pi roig està a uns 100 m muntanya amunt. Molt a prop del pi Llambat.

Gestió actual

Els prats de clavera és una finca comunal "Solabé" que no està catalogada d'Utilitat Pública, de l'Entitat Municipal Descentralitzada d'Isil i Alòs, sense Pla d'Ordenació Forestal.

Entorn humà i freqüentació antròpica

L'arbre no presenta cap tipus d'alteració antròpica. Està a uns 100 m del sender.

Estat de conservació i importància socioambiental

Aquest pi roig no està en gaire bon estat, ja que ha sofert una ferida causada possiblement per un llamp. El pins rojos eren i encara són utilitzats pels pagesos per a refugiar les ovelles. La forma de la capçada dels pins fan factible aquesta practica.

Context històric i cultural, usos tradicionals

No té cap us tradicional ni context històric.

Raó de monumentalitat

La raó per la qual considerem aquest arbre com a monumental és el seu diàmetre de volt de canó amb 4,60 metres.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

El Pi roig Serrat de Clavera no està en molt bones condicions, ja que li falten fulles i la capçada no és completa. Té algunes cicatrius i branques mortes. Està recolzat sobre un altre pi roig. Seria convenient oxigenar-lo perquè pugui captar més nutrients i alhora perquè rebi més radiació solar.

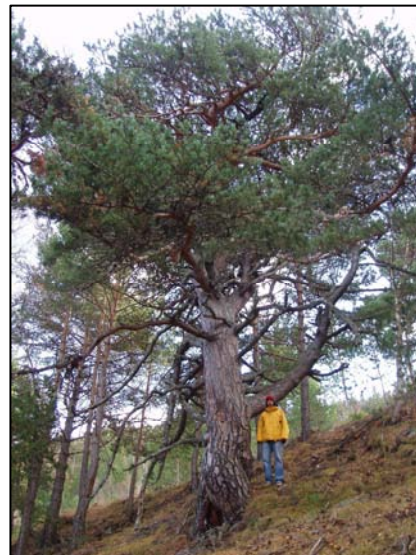
7.2.3.4 El Pi roig de Baiasca

Introducció

El pi roig de Baiasca, tal i com el seu nom indica, el trobem dins del perímetre del PNAP que compren Baiasca. Es tracta d'un exemplar de *pinus sylvestris* d'una alçada de 13'20 metres i un volt de canó de 3'40 metres i que destaca també per estar altament ramificat. Té un fàcil accés en tot terreny i des de la pista forestal s'hi pot arribar sense problemes. Es troba al costat de la pista a un cert desnivell d'aquesta, tot i així s'observa clarament des del cotxe ja que sobresurt. Té una petita placa on hi mostra les dades d'un antic cens realitzat pel control i seguiment de l'individu. Té un estat de salut bo malgrat algunes ferides i un gran nombre de fractures. Es troba en una zona de gall fer i de trencapinyes.

FITXA		NOM POPULAR	
11		pi roig de Baiasca	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Pinus sylvestris	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Privat		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	Baiasca. EMD d'Isil i Alòs	X: 348905 Y: 4706631	1590 m
	ACCÉS		
Prendre des de Llavorsí, el primer trencall que queda a l'esquerra direcció Esterri d'Àneu. Passar per Arestui i seguir la pista forestal cap a Sant Jaume. Abans del trencall que hi porta, es pot trobar aquest pi a la part esquerra de la pista.			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	13'2M	3'4M	13'1M
	FORMA		
	natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	dret		UNIC
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	capç. parcial	p. parcial	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	no		
ESTAT ESCORÇA			
bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ	
DATA	FONTS
21/11/08	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	1T	1B	1	1
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	1A		no	9
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	no		A.SOLID	poc
	FONGS		EPIFITS I PARÀSITS	
	no		4A	
	FAUNA ASSOCIADA			
Zona de <i>Tetrao urogallus</i>				

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL
Inventariat durant el projecte LIFE Pirineu per ser apadrinat per particulars.

ENTORN NATURAL	ASPECTES MEDIAMBIENTALS
Envoltat de <i>Sorbus occuparia</i> , <i>Abies alba</i> , <i>Betula pendula</i> , <i>Pinus sylvestris</i> .	
ENTORN ANTRÒPIC	
Està allunyat de la presència antròpica, tot i que el sender passa a uns 100 m de l'arbre.	
GESTIÓ ACTUAL	
Ha estat censat anteriorment, però actualment, no gaudeix de cap gestió específica.	

FOTOGRAFIES

Imatge i11.1: Detall del forat de la base del pi roig de Baiasca
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i11.2: Detall de la fusió de dues branques del pi roig de Baiasca
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i11.3: Bony del pi roig de Baiasca
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008

Imatge i11.4: Marge de camí des d'on ja s'aprecia la singularitat del pi roig de Baiasca.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008

Informe valoratiu de l'estat del Pi roig de Baiasca

Localització i accés

Sortint de Llavorsí, prendre la carretera C-13 direcció Esterri d'Àneu. A una distància menor als cinc quilòmetres hi ha un trencall a l'esquerra que condueix a les localitats de Baiasca i Arestui. Seguir la carretera per anar a Sant Jaume. Abans del trencall que porta cap a l'esmentada localització i a l'esquerra de la pista forestal que s'ha de seguir, a uns tres metres de distància es troba el pi roig de Baiasca. Fàcilment localitzable ja que sobresurt la capçada a nivell de la pista.

Gestió actual

No es realitza cap mena de gestió actualment, però sí que anteriorment ja havia estat censat en un programa de la zona de Mig Pallars.

Entorn humà i freqüentació antròpica

Aquest pi roig es troba dins dels perímetres del PNAP. La seva proximitat a la pista forestal que porta cap a Sant Jaume, no ha afectat el seu desenvolupament. Sí que s'observa que en les proximitats hi ha restes de residus abocats. Es tracta d'uniques bales de palla utilitzades per a llaurar camps i són els que es posaven en el bestiar perquè poguessin empènyer els carros sense haver de patir ferides degut a l'arrossegament.

Estat de conservació i importància socioambiental

El seu estat de conservació és òptim, a simple vista no pateix cap mena d'afecció.

Context històric i cultural, usos tradicionals

Durant el treball de camp, s'ha observat que a l'escorça del pi roig, hi ha una placa on hi ha escrit *ADF MP 1277*. Aquestes dades corresponen a el projecte LIFE Pirineu viu de l'ADF Mig Pallars. El projecte en qüestió consistia en inventariar una sèrie d'arbres amb potencialitat per ésser apadrinats per un particular per tal de conservar-lo i protegir-lo com arbre d'interès local.

Malauradament durant el projecte aquest concretament no va ésser apadrinat, pel que no gaudeix de cap protecció específica.

Raó de la monumentalitat

Les seves dimensions el fan destacar per sobre de la resta d'arbres de la zona i sobretot per sobre d'altres pi roig també de grans dimensions

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

A la base de l'arbre, hi ha un forat amb una grandària aproximada de 60 centímetres ja cicatritzada (veure imatge i11.1). Possiblement, l'origen d'aquesta va ser l'antiga presència d'un altre tronc principal que degut a causes desconegudes es va trencar.

L'arbre presenta una estranya malformació en una de les seves branques (veure imatge i11.2). A simple vista semblen dues branques superposades, però mirat amb més atenció, es pot observar que en un punt en comú d'ambdues branques es fusionen per després tornar-se a separar. Podria ser el cas que anteriorment hi hagués una altra branca (ara desapareguda) que exercís una gran pressió i provoqués aquesta fusió.

7.2.4 Castanyer. Característiques de l'espècie

Nom i etimologia

El castanyer europeu (*Castanea sativa*) pertany a la família de les Fagaceae.

El nom possiblement derivi del mot grec *Kastanas*, que era el nom de vàries ciutats gregues en les que en les seves proximitats hi abundaven els castanyers i les corresponents castanyes es coneixien com a *glans de Zeus*.

Distribució geogràfica

És originari d'Europa meridional i de l'Àsia menor. En general, es poden trobar castanyers en quasi tota la península, excepte al sud-est degut a que la presència de sòls calcaris i climes secs que impedeixen el seu desenvolupament.

Característiques generals

Es tracta d'un arbre de fulla caduca de gran creixement (entre els 20 i 35 metres de l'alçada) i el tronc principal pot arribar a mesurar fins a 2 metres de diàmetre.

Les fulles de entre 16-28 centímetres de llarg i 5-9 d'ample presenten una morfologia dentada a les vores d'aquestes.

Es tracta d'una planta monoica: les flors d'ambdós sexes neixen en aments verticals de 10-20 centímetres de llarg. Les flors masculines en la part superior i les femenines en la part inferior. Sorgeixen entre els mesos de juny i finals de tardor.

El fruit són les castanyes. Aquestes s'agrupen en grups d'una a tres a l'interior d'una cúpula globosa que s'obre quan arriba a la maduresa i que tota la seva superfície exterior està coberta de llargues espines. La forma de les castanyes varia segons hi hagi una, dos o tres per cúpula. Si n'hi ha tres, les dues que es troben als laterals, prenen una cara plana i una de convexa, mentre que la central té dues cares planes. Per altra banda, si hi ha dues castanyes, ambdues prendran una cara plana i una altra de convexa. En el cas de que només n'hi hagi una, ambdues cares seran convexes.

Ecologia

Aquesta espècie requereix d'un clima suau i una humitat adequada per al seu creixement i la conseqüent producció de castanyes. És sensible a les gelades de primavera i a les gebrades precoces de la tardor. En hàbitats boscosos pot tolerar un cert grau d'ombra.

Usos

El castanyer és àmpliament cultivat per obtenir-ne els seus fruits comestibles, les castanyes, que es poden consumir tant crues com cuinades. En l'època romana va ser introduït en regions més septentrionals i més tard, va ser cultivat pels monjos en els monestirs. En l'actualitat, es poden trobar individus de grans edats (de l'escala de segles) a Gran Bretanya i tota la part central i occidental d'Europa. La seva fusta s'utilitza per a fabricar mobles, bigues (tant per a decoració com per a construcció), barrils, tanques, etc.

7.2.4.1 El Castanyer del trencall de Port-Ainé

Introducció

El castanyer del trencall de Port-Ainé, es troba en el lloc on el seu nom indica. Es tracta d'un arbre que presenta un tronc principal que ha crescut en una paret seca. Tot i que a simple vista, sembla que estigui mort, no s'ha de deixar observar l'origen dels diferents rebrots (un total de sis rebrots d'uns 40 centímetres de diàmetre cada un). Tots ells surten de la base del tronc principal mort. Degut a les condicions de creixement que ha tingut l'arbre, no es pot mesurar en totalitat la seva volta de canó (s'ha mesurat fins a 3'10 metres tenint en compte aquestes condicions). L'arbre es troba en un entorn d'abandonament, tot i la proximitat a l'activitat antròpica i no gaudeix de cap gestió ni manteniment.

Ens trobem davant d'un exemplar que reflecteix en el seu màxim exponent, el que representa l'essència de les ciències ambientals. La interconnexió entre el món natural i l'humà en aquest cas s'observa clarament. El castanyer ha crescut en el mig d'una paret seca i el fet de trobar-se en aquestes condicions, no ha afectat a el seu correcte desenvolupament. Es tracta d'observar l'equilibri que pot existir entre ambdues parts sense que una d'elles pateixi pressions i impactes derivats de les activitats de l'altre.

FITXA		NOM POPULAR	
12		Castanyer del trencall de Port-ainé	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Castanea sativa	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Propietat privada		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	EMD de Rialp	X:348176 Y:4701618	768m
	ACCÉS		
	Sortint de Rialp cal prendre la carretera direcció Llavorsí. girar a l'esquerra en el trencall indicat direcció Port-Ainé		

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	6'10m	3'10m	10'94m
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		1
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	No	No	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No		
	ESTAT ESCORÇA		
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ	
DATA	FONTS
22/11/08	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	No	No	No	1
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	1A		1	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		Buit	Parcialment
	FONGS		EPIFITS I PARÀSITS	
	No		2A	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
	Terra remoguda			

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL
Anteriorment, havia estat el sender que accedia al municipi de Roní.

ENTORN NATURAL	ASPECTES MEDIAMBIENTALS
Envoltat d'alzina (<i>Quercus ilex</i>), salze (<i>Salix sp.</i>), roure (<i>Quercus humilis</i>), pi roig (<i>Pinus sylvestris</i>), roseta (<i>Rubia peregrina</i>), esbarzer (<i>Rubus ulmifolius</i>). És una zona on hi podem trobar senglar.	
ENTORN ANTRÒPIC	
A uns 20 metres hi ha la carretera d'accés a les pistes d'esquí de Port-Ainé.	
GESTIÓ ACTUAL	ASPECTES MEDIAMBIENTALS
No n'hi ha	

FOTOGRAFIES

Imatge i12.1: Senyal d'un manteniment realitzat amb anterioritat als voltants del castanyer de Port-Ainé

Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008

Imatge i12.2: Detall de la paret seca on es troba el castanyer de Port-Ainé, per sobre de la qual, hi passa l'antic sender.

Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i12.3: Base del castanyer de Port Ainé.

Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Informe valoratiu de l'estat del castanyer del trencall de Port-Ainé

Localització i accés

Per poder accedir al castanyer, cal prendre la C-13 que passa per Rialp i anar en direcció Llavorsí. L'arbre es troba en el primer trencall que queda a mà dreta i que es troba senyalitzat indicant les pistes d'esquí de Port-Ainé i els municipis de Beraní i Roní.

Un cop s'hagi accedit a la carretera d'aquest trencall, s'ha deixar el cotxe en el primer replà possible que queda a la dreta de la carretera. Des d'allà, s'observa un petit sender que fa pujada. Si s'hi accedeix, en aproximadament uns 10 metres, es pot observar el castanyer i el conjunt de rebrots.

Gestió actual

Actualment, no s'està realitzant cap gestió ni manteniment.

Entorn humà i freqüentació antròpica

Ens trobem davant d'un cas particular. El Castanyer del trencall de Port-Ainé es troba a menys de 20 metres d'una carretera. Tot i que es tracta d'una carretera que porta cap a dos municipis de la zona i que és una via d'accés altament transitada durant els mesos d'hivern ja que porta a les pistes d'esquí de Port-Ainé, no afecta directament en la salut de l'arbre. El fet de trobar-se en una zona abandonada i apoderada per la vegetació feréstega, comporta tenir aquest avantatge de passar desapercebut.

Estat de conservació i importància socioambiental

El fet de que no hi hagi hagut un manteniment constant durant els anys, ha provocat que tronc principal hagi mort. Tot i així, hi ha rastres d'un manteniment anterior en les branques principals de l'arbre (veure imatge i12.1)

Context històric i cultural, usos tradicionals

El sender que comença a peu de carretera i que condueix cap al castanyer, es troba en molt males condicions i en un alt grau d'abandonament. Antigament, però, aquest sender era d'ús habitual entre els veïns de la zona ja que era el que portava cap al poble de Roní. Fets que demostren l'existència d'aquest, és la pedra seca que permetia un cop fet el camí, que quedés en bones condicions per al seu ús reiterat (veure imatge i12.2) Amb el pas del temps i amb la construcció de la carretera que

permetia arribar al poble amb vehicles d'automoció, ha provocat l'estat actual al que es troba el sender.

Raó de monumentalitat

Es tracta dels pocs exemplars de *Castanea sativa* que hi ha al Pirineu català.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

Es pot observar que el tronc principal està parcialment mort però no completament, ja que els sis rebrots principals que s'observen neixen d'una base comuna. Una base que al mateix temps, neix d'una paret seca (veure imatge i12.3).

7.2.5 Roure. Característiques de l'espècie

Nom i etimologia

El nom científic és *Quercus humilis* i el nom comú en català és roure o roure martinenc. El significat en llatí del nom fa referència a la seva mida inferior respecte als altres roures. En llatí *humilis*-e vol dir humil, baix.

Distribució geogràfica

És originari de l'oest, centre i sud d'Europa i a Àsia occidental. La seva distribució general fitogeogràfica és la mediterrània septentrional.

Característiques generals

Arbre caducifoli de fins a 15-20 metres d'alçada i copa més o menys irregular. Tronc freqüentment irregular. Petites branques cobertes d'abundants pels, amb fulles simples, alternes de 3 a 10 cm de longitud, poc peciolades amb el contorn més o menys lobulat i amb lòbuls generalment aguts. Les fulles al néixer són pubescents a l'anvers, que posteriorment desapareix quedant d'un color verd intens, mentre que el revers es manté densament pubescent. Les flors femenines solen ésser solitàries. El fruit, l'aglà, madur és de color marró clar i pubescent.

Ecologia

La seva forma vital es macrofaneròfit. L'època de floració és cap a l'abril-maig-juny. Els fruits maduren a la tardor del mateix any. La seva utilitat més important és la de protecció del sòl. Encara que sigui indiferent al substrat, viu freqüentment en sols calissos, a vegades pedregosos i poc profunds. Aguanta sequeres i el calor, és poc exigent en quant a la humitat, profunditat i fertilitat del sòl. A sota dels roures es cultiven bones trufes.

Usos

La fusta és similar a la del roure pènol però amb defectes de forma i de dimensions inferiors, factors que una silvicultura adequada pot corregir parcialment però sense arribar a donar la qualitat d'aquella espècie. És una fusta pesada, d'albeca estreta, clara, groguenca i de duramen ample, bru-fosc,

resistent a pudricions. De gra fi i admetent bon poliment, podria ser apreciada en ebenisteria per fer mobles de qualitat si no fos normalment tant nudosa. Resistent a la humitat, tant als canvis com a la immersió permanent. Les millors peces es feien servir per bigues per a la construcció.

No és molt apta per desenrotllar per la seva nudositat, si bé corregint silvícolament el problema podria donar una fullola per taulells de qualitat.

El carbó i les llenyes són de bona qualitat, i per la conformació que normalment té aquesta espècie són el destí que tradicionalment ha tingut. El carbó està en regressió així com els aprofitaments dels tanins i les escorces per a curtir i per les seves propietats astringents.

L'aprofitament en boscos més o menys oberts per a pastura és encara vigent en alguns indrets donant un complement pel bestiar i ombra a l'estiu.

Una de les principals finalitats és la protectora com passa en terrenys amb guix o en zones on es busca una funció paisatgística i de foment de la biodiversitat en formar sovint boscos mixtes.

Un nou tipus d'aprofitament pot venir per la micorrització amb tòfona aspecte que cada cop està més estudiat per l'elevat preu que manté el mercat.

7.2.5.1 El Roure d'Arestui

Introducció

Arribar a aquest roure singular és força difícil i cal anar ben preparat. El roure es troba al bosc d'Arestui. Per arribar-hi, s'ha d'agafar la C-13, passant per Llavorsí al km 145 girar a l'esquerra cap a Arestui. El cotxe es pot deixar a la Borda de Cabiró o a la Centraleta. Un cop aquí s'ha de continuar a peu seguint el sender. L'arbre es troba a uns 30 min caminant, està a l'esquerra del sender pendent amunt a uns 10 metres. Aquesta dificultat d'accés fa que aquest roure no hagués estat mai citat, per tant s'ha utilitzat la toponímia de la zona per a batejar-lo.

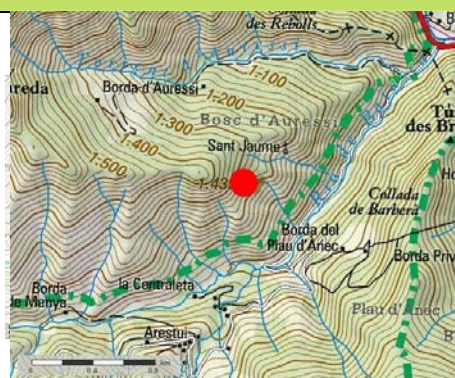

FITXA		NOM POPULAR	
13		Roure d'Arestui	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	quercus humilis	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	EMD d'Arestui		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	Bosc d'Arestui	X:349970 Y:4708850	1126m
	ACCÉS		
Es pot arribar en cotxe fins a la borda de cabiró. després s'ha de seguir el sender de l'itinerari i caminar uns 30 minuts.			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	13,60m	2,05m	12,3m
	FORMA		
	Ntural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		Únic
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	cpaç. completa	p. sencer	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No present		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ

DATA	FONTS
7/12/08	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	No	1B	6	No
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	No presents		No	Si
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		A.Sòlid	Poc
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	No		3A, 2B	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
Excrements de llebre				

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

ENTORN NATURAL	ASPECTES MEDIAMBIENTALS
Bosc de pins negres (<i>Pinus mugo subsp. Uncinata</i>), bedolls (<i>betula pendula</i>) i roures (<i>quercus humilis</i>), amb pins joves als voltants. El sòl és de pizarra. També hi trobem arbusts com argelaga (<i>Genista scorpius</i>) i rosàcees (<i>rosa sp.</i>)	
ENTORN ANTRÒPIC	
El sender passa a uns quants metres avall.	
GESTIÓ ACTUAL	
Forest CUP 159 de 'EMD d'Arestui, amb POF aprovat (protecció del sol i pastures)	

FOTOGRAFIES

Imatge i13.1: Bony a la base del roure d'Arestui.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i13.2: Fullaraca al peu del Roure d'Arestui. El mostreig es va realitzar a la tardor.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i13.2: Vista des de la base del Roure d'Arestui.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Informe valoratiu de l'estat del roure d'Arestui

Localització i accés

El roure es troba al bosc d'Arestui. Per arribar-hi, s'ha d'agafar la C-13, passant per Llavorsí al km 145 girar a l'esquerra cap a Arestui. El cotxe es pot deixar a la Borda de Cabiró o a la Centraleta. Un cop aquí s'ha de continuar a peu seguint el sender. L'arbre es troba a uns 30 min caminant, està a l'esquerra del sender pendent amunt a uns 10 metres.

Gestió actual

La gestió és la mateixa que la del Til·ler d'Arestui, ja que estan al mateix bosc. Estan dintre del forest CUP 159 de l'EMD d'Arestui amb un Pla d'Ordenació Forestal (POF) aprovat (zona destinada a protecció del sòl i pastures).

Entorn humà i freqüentació antròpica

El sender passa molt a prop del roure, per tant la presència d'excursionistes es habitual. Arestui és la població més propera. La carretera que va de la C-13, fins a Arestui i Baiasca passa per la vessant d'enfront, travessant el riu de Baiasca.

Estat de conservació i importància socioambiental

L'arbre està en un bon estat de conservació ja que té espai per créixer tot i que hi ha algun arbre que li lleva llum solar. Aquest arbre no té una rellevant importància per si sol, però la conservació del bosc, incloent-hi tots els arbres si que és important, pel manteniment d'espècies en perill d'extinció que habiten aquests boscos com l'ós bru.

Context històric i cultural, usos tradicionals

-

Raó de monumentalitat

La principal raó de monumentalitat que proposem són les seves dimensions, tot i que no siguin espectaculars. Així es garanteix la seva protecció i el seu creixement.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

El Roure d'Arestui té alguns bonys i una branca penjant. A part d'això l'arbre es troba en bon estat fitosanitari.

7.2.6 Alzina. Característiques de l'espècie

Nom i etimologia

L'alzina (*Quercus ilex*) és un arbre de la família de les fagàcies.

Distribució geogràfica

És un arbre originari d'Europa central, de la zona del Caucas, tot i que s'ha escampat per tot el continent Europeu i a parts d'Àsia occidental. A Catalunya es pot trobar als Pirineus, al Montseny, a Montserrat i a les Muntanyes de Prades. A Espanya es pot trobar repartit per tota la serralada pirinenca, fins a les muntanyes cantàbriques i fins i tot a les serralades de Conca.

Característiques generals

És un arbre de talla mitja, de mides entre els 16 i 25 metres d'alçada com a màxim. En estat natural la capçada inicialment, pren una forma ovalada per posteriorment, anar-se eixamplant fins a quedar-se en una forma arrodonida.

Les fulles són perennes (romanen en l'arbre entre dos i quatre anys, en una mitjana de 2,7 anys) d'un color verd fosc pel feix i més clar pel revés, estan proveïdes de fortes espines en el seu contorn quan la planta és jove i, en els adults, en les branques més baixes, començar a mancar-ne les fulles de les branques altes. Això el fa assemblar-se, quan és arbust, al grèvol (*Ilex aquifolium*). El revés de les fulles està cobert d'un borrisol grisenc que es desprèn en fregar-les i per la qual es pot distingir fàcilment les alzines joves dels garrics, les fulles dels quals manquen d'aquest borrisol i són d'un verd més viu pel revés. La morfologia de les fulles evita l'excessiva transpiració de la planta, la qual cosa li permet viure en llocs secs i amb gran exposició al sol.

De color marró fosc un cop han madurat, brillants i amb una petita cúpula característica formada per escames molt apretades i denses que recobreixen aproximadament una tercera part del seu tamany.

Ecologia

Creix en boscos caducifolis barrejat amb altres arbres com els faigs o altres arbres ombrívols, requereix molta humitat i sòls rics en calç o silicis, molt fèrtils. Tolera un gran ventall de temperatures, excepte les més altes de l'estiu. Es pot

trobar a uns 1000 metres d'altitud, tot i que no sol créixer més amunt dels 1500 metres.

Es multiplica per llavors, les quals presenten problemes de germinació a causa de la seva dura coberta. Per aquest motiu, cal sotmetre-les a tractaments previs abans de la sembra. Així i tot el percentatge de germinació el primer any és bastant baix. El til·ler és un arbre bastant resistent a la sequera, encara que l'excessiva calor el perjudica. Poc exigent en terres, encara que desenvolupa en la seva plenitud en els frescos i fèrtils. Té un creixement lent i és arbre de gran longevitat. Les fulles de til·ler són populars com a calmant preses en infusió. S'utilitza en alineacions, de manera aïllada o formant grups. Cal tenir en compte el seu gran desenvolupament i plantar-lo en llocs adequats.

De jove acostuma a formar mates arbustives que es confonen amb el garric (*Quercus coccifera*) i en ocasions es queda en aquest estat d'arbust per les condicions climàtiques o edàfiques del lloc.

Usos

El principal ús que se n'obté és a partir dels seus fruits per a aliment per al bestiar (bàsicament per a porcs) o bé també per a la plantació de nous alzines. Tradicionalment s'ha fet servir la seva fusta com a combustible, sent un dels recursos més importants pel carboneig a Catalunya.

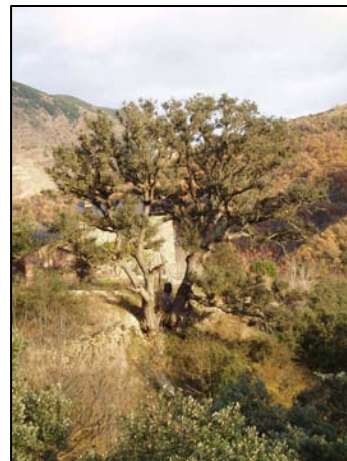
7.2.6.1 L'alzina de Terbeu

Introducció

L'alzina de Terbeu es troba dins del terme municipal de Tírvia. Es tracta d'un arbre ubicat dins d'una finca privada que ha crescut en una paret seca. A una distància menor d'un metre s'hi troba una altra alzina, que segurament tindrà aproximadament la mateixa edat, però té unes dimensions menors. No hi ha una data que permeti fixar l'edat, però segons fonts consultades es data de més de 200 anys. Té un diàmetre de 2'4 metres i es troba en un bon estat de salut. Té una pressió antròpica molt elevada perquè es troba molt pròxima a la masia de la finca i rep impactes derivats de les activitats que s'hi realitzen (carretera d'accés a Terbeu, abocament d'aigües grises, agricultura, abocador de petites dimensions, etc.)

FITXA		NOM POPULAR	
14		Alzina de Terbeu	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Quercus ilex	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Finca privada		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	Terme municipal de Tírvia	X:0354587 Y:4707935	858m
	ACCÉS		
Des de Llavorsí, prendre direcció Alins i a l'esquerra de la carretera es troba el trencall que porta a Terbeu.			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	15 m	2.4m	12m
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Inclinat		Únic
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	No	Quasi sencer	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No		
ESTAT ESCORÇA			
Bona			

MAPA DE SITUACIÓ	
DATA	FONTS
21/11/2008	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	No	No	6	0
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	No		No	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		Aparentment sòlid	No
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	No		1A	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
Terra remoguda				

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL
Terbeu històricament ha viscut moltes rutes de contraban. Hi ha fonts que confirmen que hi ha una ermita, però l'únic que s'ha torbat són dues bombes sense explotar de la guerra civil espanyola.

ENTORN NATURAL	ASPECTES MEDIAMBIENTALS
L'entorn es pot observar ha estat altament modificat per l'activitat humana. Moltes de les espècies que s'hi pot trobar han estat plantades per l'home (<i>Prunus sp.</i> , <i>Laurus nobilis</i> , etc.) per obtenir-ne un benefici. És zona amb senglars i guineus	
ENTORN ANTRÒPIC	
Altament pressionada per l'activitat antròpica ja que es troba molt propera a una masia i carretera d'accés al nucli urbà de Terbeu.	
GESTIÓ ACTUAL	
Es troba ubicada dins d'una finca privada i el propietari no en fa cap seguiment.	

FOTOGRAFIES

Imatge i14.1 Evidències dels impactes rebuts per part de l'home a l'entorn de l'Alzina de Terbeu
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i14.2 Líquens a l'escorça de l'Alzina de Terbeu. El seu color indica la proximitat amb una font de contaminació atmosfèrica (en aquest cas, una carretera).
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i14.3: Detall de la base de l'Alzina de Terbeu. Hi podem apreciar les seves grans dimensions.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Informe valoratiu de l'estat de l'alzina de Terbeu

Localització i accés

L'accés a l'alzina de Terbeu és pot fer fàcilment en cotxe. Des de Llavorsí, prendre direcció Alins i a l'esquerra de la carretera s'hi troba el trencall que porta a Terbeu. L'alzina es troba davant de la primera masia que s'observa un cop es puja per la carretera a la que s'acaba d'accedir. N'hi ha dues, l'alzina en qüestió és la que queda a l'esquerra.

Gestió actual

Actualment, no es dur a terme cap gestió ni manteniment per part dels propietaris.

Entorn humà i freqüentació antròpica

L'alzina es troba dins d'una finca privada on s'hi troba una masia, un petit hort, quadres i la carretera que porta fins al nucli de Terbeu. Aquestes circumstàncies sumades a que l'alzina es troba molt propera a la masia, provoquen que l'arbre estigui altament influenciat per totes les activitats que es duen a terme normalment (veure i14.1)

Estat de conservació i importància socioambiental

Tot i que no té un manteniment constant i que a més a més, pateix una gran pressió per part de l'activitat antròpica, es troba en bon estat fitosanitari (hi ha presència de líquens a l'escorça, però no afecten al creixement natural de l'arbre).

En la vida de les masies pirinenques, la importància de tenir grans béns identificatius aportava un senyal de poder i un símbol d'identitat. El cas de l'alzina de Terbeu no és una excepció. La presència d'aquest a l'entrada de la casa i donant ombra a l'era al mateix temps, és una exemplificació d'aquesta cultura de muntanya.

Context històric i cultural, usos tradicionals

Terbeu va ser una zona altament castigada durant la guerra civil espanyola. Hi ha estudis que intenten trobar les restes d'una antiga ermita destruïda pels

bombardejos. Tot i que no s'ha trobat encara, el que sí que s'ha trobat són bombes llançades durant la guerra que no van explotar en el seu moment.

Terbeu també ha estat testimoni de l'activitat contrabandista. En alguns casos de persecució, els contrabandistes pujaven carretera amunt en el trencall direcció Terbeu sense saber que es tractava d'un cul de sac.

Raó de monumentalitat

El seu emplaçament al davant de la masia de Terbeu proporciona un punt de trobada entre els habitants de la zona. Antigament, a la masia s'hi realitzaven matances del porc, fet que comportava una celebració conjunta entre tots els veïns.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

Es troba en un bon estat fitosanitari, però caldria vigilar els impactes que rep derivats de les activitats humanes.

7.2.6.2 L'alzina de Surp

Introducció

L'alzina de Surp, al municipi de Rialp, està situada a la solana, a uns 1000 m d'altitud, en un prat de dall dels voltants del poble. És un gran exemplar de grans dimensions de prop de 19 m i amb una capçada de 15m de diàmetre. L'arbre està en bon estat i es troba en una finca privada sense PTGMF (plans tècnics de gestió i millora forestal). No presenta afeccions destacable solament presenta 5 bonys i 2 orificis i la presència d'alguns líquens.

FITXA		NOM POPULAR	
15		Alzina de Surp	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Quercus Ilex	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Finca privada,		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	Al les immediacions de Surp, al municipi de Rialp	X: 345670, Y: 4701742	1030 m
	ACCÉS		
Al peu de carretera, a la banda dreta a uns 500m abans d'arribar al nucli de Surp.			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	11 m	3,14 m	15 m
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		Únic
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	Capç. Completa	P. quasi sencer	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No present		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ

DATA

8/12/2008

FONTES

ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	No	No presents	5	2
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F. CAIGUDA
	No presents		No	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		No	No
	FONGS		EPIFITS I PARÀSITS	
	No		3A	
	FAUNA ASSOCIADA			
	Excrements			

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

Es troba molt proxima al poble. És un bon indret per descansar

ENTORN NATURAL

Es troba de forma aïllada, s'observen forces rebrots de diferents mida, i a la paret de formigó del costat s'observen algunes formacions d'esbarzer (*Rubus ulmifolius*)

ENTORN ANTROPIC

Al marge d'un petit prat de dall, al costat d'un mur de formigó que forma la base de la carretera d'accés al nucli de Surp

GESTIÓ ACTUAL

Rep alguna poda, ja que la seva gran monumentalitat pot provocar alguna problema en el trànsit de vehicles. Es troba en una finca sense PTGMF.

ASPECTES MEDIAMBIENTALS

FOTOGRAFIES

Imatge i15.1: Entorn de l'Alzina de Surp. Observem la proximitat amb un mur.
Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Imatge i15.2: Forat al tronc de l'Alzina de Surp
Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Imatge i15.3: Detall d'un bony al tronc de l'Alzina de Surp.
Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Informe valoratiu de l'Alzina de Surp

Localització i accés

Venint de Rialp per la carretera LV-5223, a uns 500 metres del nucli de Surp a mà dreta de la carretera, al lateral d'un prat de dall es troba l'Alzina de Surp. S'accedeix per una porta del tancat elèctric del prat que es troba una mica més avall, ja que hi ha un fort desnivell entre la carretera i el camp, salvat per un paret de formigó d'un parell de metres d'alçada.

Gestió actual

Rep alguna poda per no dificultar el transit de la carretera adjacent. Es troba a una finca privada sense PTGMF.

Entorn humà i freqüentació antròpica

Es troba en un espai força antropitzat, ja que a mà esquerra té la carretera d'accés a Surp i a mà dreta un prat de dall perquè pasturi el bestiar boví.

Estat de conservació i importància socioambiental

El seu estat de conservació és òptim, gràcies a la seva ubicació al marge del camp, l'ha salvaguardat de ser tallat. Hi ha forces rebrots al seu peu.

Context històric i cultural, usos tradicionals

Per la seva ubicació, a la Solana, és un bon lloc per refugiar-se del sol durant l'estiu, ja que té una gran capçada.

Raó de la monumentalitat

La seva monumentalitat, prop de 20 metres d'alçada, el fa destacar per sobre de tots els arbres del seu voltant.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

Es troba en bon estat fitosanitari

7.2.7 Tell. Característiques de l'espècie

Nom i etimologia

El Tell (*Tilia platyphyllos*) és un arbre de la família de les Tiliaceae. *Tilia platyphyllos* és un nom en llatí que significa til·ler de fulles amples o grans. En el nostre entorn també és coneguda amb altres noms vulgars com: Til·ler, tiller, tillol, tília, til·la, tell, tey, farot.

Distribució geogràfica

És un arbre originari d'Europa central, de la zona del Caucas, tot i que s'ha escampat per tot el continent Europeu i a parts d'Àsia occidental. A Catalunya es pot trobar als Pirineus, al Montseny, a Montserrat i a les Muntanyes de Prades. A Espanya es pot trobar repartit per tota la serralada pirinenca, fins a les muntanyes cantàbriques i fins i tot a les serralades de Conca.

Característiques generals

És un arbre gran, que pot arribar a mesurar 30 metres d'alçada, tot i que normalment no creix tant ja que s'utilitza com a arbre ornamental per proporcionar ombra, degut a que té un gran port piramidal i un fullatge molt espès. Té una rel fasciculada molt profunda. La tija és llenyosa, el tronc té una escorça fosca de color gris amb petites esquerdes. Les branques joves són entre vermelles i marrons, creixen sempre cap amunt formant grans angles.

És un arbre caducifoli de fulles simples. Les fulles són grans d'entre 8 i 14 cm de llarg, el limbe té forma de cor (fulles cordiformes) i lleugerament asimètriques a la base, són pràcticament glabres i tenen l'àpex punxegut. Els marges són dentats de manera irregular. Les fulles són de color verd fosc per l'anvers i més pàl·lides i amb vellositats blanquinoses pel revers, en aquesta cara inferior hi destaca molt la nervació de les fulles, és palmada amb nervis secundaris i terciaris que es van creuant. Les fulles del til·ler es troben escampades al llarg de les branques i es col·loquen de manera horitzontal a cada costat de la branca, amb les làmines mirant cap a la llum o una mica tombades

Les flors del tell són hermafrodites, petites, pentàmeres i dialipèteles, desprenen una olor molt suau. Formen inflorescències en corimbe inserides a

una bràctea de color verd pàl·lid en forma de fulla. Aquestes bràctees serveixen perquè el fruit sigui arrossegat pel vent, permetent la disseminació de la llavor. Cada inflorescència conté entre 3 i 5 flors. El calze està format per cinc sèpals que tenen una forma entre ovalada i lanceolada, són membranosos i de color blanquinós. Situats entre cada dos sèpals hi creix un pètal (5 pètals lliures), aquests són una mica més llargs i estrets que els sèpals i de color groc pàl·lid. Els estams són molt nombrosos, estan lleugerament soldats a la base i tenen els filaments lliures de color blanc i les anteres grogues. El gineceu està format per un ovari súper cobert de pèls i un estil de color verd.

El fruit és petit, globulós i indehiscent, fa entre 0.8 i 1.2 cm de diàmetre. Té una càpsula llenyosa amb 5 costelles longitudinals molt marcades.

Ecologia

Creix en boscos caducifolis barrejat amb altres arbres com els faigs o altres arbres ombrívols, requereix molta humitat i sòls rics en calç o silicis, molt fèrtils. Tolerà un gran ventall de temperatures, excepte les més altes de l'estiu. Es pot trobar a uns 1000metres d'altitud, tot i que no sol créixer més amunt dels 1500metres.

Es multiplica per llavors, les quals presenten problemes de germinació a causa de la seva dura coberta. Per aquest motiu, cal sotmetre-les a tractaments previs abans de la sembra. Així i tot el percentatge de germinació el primer any és bastant baix. El til·ler és un arbre bastant resistent a la sequera, encara que l'excessiva calor el perjudica. Poc exigent en terres, encara que desenvolupa en la seva plenitud en els frescos i fèrtils. Té un creixement lent i és arbre de gran longevitat. Les fulles de til·ler són populars com a calmant preses en infusió. S'utilitza en alineacions, de manera aïllada o formant grups. Cal tenir en compte el seu gran desenvolupament i plantar-lo en llocs adequats.

Usos

És apropiat utilitzar el Tell de fulles grans contra l'ansietat, l'insomni, refredats, síndromes gripals, tos irritant, asma, indigestions, migranyes per disfunció hepatobiliar, espasmes gastrointestinals, gastritis...La manera més comú de consumir *Tilia platyphyllos* és fent infusions de les seves inflorescències o de l'albura, però també s'utilitzen els extractes de les flors per fabricar xampús o

gels. L'albura s'utilitza per formar càpsules i poder prendre-les com a pastilles. Els tells tenen altres aplicacions a part de les medicinals. S'utilitzen com a arbres decoratius perquè proporcionen molta ombra, s'aprofita la seva fusta que pesa poc i permet treballar-la bé i les fulles fresques es consumeixen en amanides.

7.2.7.1 El Tell d'Isil

Introducció

El Tell d'Isil és un arbre molt lligat a les tradicions d'aquest poble. Es troba situat al bell mig de la plaça, just davant de l'església, punt des d'on ha observat les tradicions pallareses en primera persona. El Tell també és testimoni de la baixada de les Falles d'Isil, una festa declarada Festa tradicional d'interès nacional per la Generalitat de Catalunya el 7 de juny de 1991.

FITXA		NOM POPULAR	
16		El Tell d'Isil	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Tília sp.	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Ajuntament		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	Isil, al municipi d'Alt Àneu	X 343266, Y 4727140.5	1171 m
	ACCÉS		
Es troba al poble d'Isil, al Pallars Sobirà. Enfront de l'església. S'hi arriba per la C-147			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	15 m	2,28 m	14,35 m
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		Únic
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	Capç. Completa	P. sencer	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No present		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ

DATA	FONT
18/11/2008	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	No presents	No presents	No	No
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F. CAIGUDA
	No presents		No	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		No	No
	FONGS		EPIFITS I PARÀSITS	
	No		1A (Líquens)	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
Excrements de bestiar				

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

A Isil hi ha una maca tradició socio-cultural que són les falles d'Isil.

ENTORN NATURAL

L'entorn natural més pròxim és el riu Noguera Pallaresa, ja que l'arbre està en mig del poble. Una mica més enllà s'hi observa vegetació típica de ribera amb clops (*populus nigra*).

ENTORN ANTRÒPIC

Al costat d'un pont del riu Noguera Pallaresa. Enfront de l'església del poble, en la plaça.

GESTIÓ ACTUAL

L'ajuntament s'encarrega de cuidar-lo i preservar-lo

ASPECTES MEDIAMBIENTALS

FOTOGRAFIES

Imatge i16.1: Banc per reposar sota del Tell d'Isil, situat al bell mig de la Plaça del poble.

Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Imatge i16.2: Detall dels líquens de l'escorça del Tell d'Isil

Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Imatge i16.3: Monument dedicat a la festa de les Falles d'Isil, situat just al costat del Tell.

Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Informe valoratiu de l'estat del Tell d'Isil

Localització i accés

Arribar al Tell d'Isil és molt fàcil. Seguint la carretera C-147 s'arriba a Isil, municipi de l'Alt Àneu. Quan hem arribat a Isil, l'arbre es troba a la plaça del poble, enfront de l'església. Just al costat hi ha el pont que passa per sobre de riu Noguera Pallaresa. L'accés es pot fer en cotxe fins al poble i una vegada allà es pot anar a peu.

Gestió actual

La gestió del tell la duu a terme el propi ajuntament, ja que es troba en una zona pública. Només s'encarreguen de que ningú faci mal bé l'arbre i si cal el poden de tant en quant. La funció de la gestió en aquest cas es que la gent gaudeixi de l'arbre i fins i tot les avies del poble en fan til·les amb les seves fulles.

Entorn humà i freqüentació antròpica

Tal i com indica el seu nom popular, aquest arbre es troba dins del terme municipal d'Isil, concretament a la plaça principal del poble. Té una ubicació privilegiada: davant de l'església, de fàcil accés tant a peu com en cotxe, a menys de dos metres hi ha un pont que dóna accés a la resta de cases del poble i es pot trobar tan bon punt s'arriba a Isil. Aquestes circumstàncies han propiciat que faciliti la trobada ja sigui entre els veïns del poble com els visitants que arriben de fora. Tot i així, aquest fàcil accés comporta alhora conseqüències negatives. L'hiperfreqüentació i el desgast tant propi com del seu entorn (degut a la facilitat d'accés) són algunes de les més significants. Està ubicat en un lloc que és de pas obligat per una gran part de pobletans que viuen a l'altra banda del riu (divideix Isil en dues parts) i això comporta unes mesures de manteniment d'infraestructures per part de l'ajuntament (pont i accés per arribar-hi). A més a més, al trobar-se a la plaça principal d'Isil, el lloc també requereix d'un manteniment per tal de facilitar aquestes trobades.

Estat de conservació i importància socioambiental

El tell d'Isil gaudeix d'una excel·lent conservació, tenint en compte les condicions en les que es troba dins del poble i el contacte tant directe que té amb les persones.

Quan el tell floreix, hi ha persones del poble que es dediquen a recollir-ne les flors i elaborar til·la. Una activitat que propicia a les interaccions entre pobletans ja que la recol·lecta de les flors comporta una feina posterior de tria que es pot fer en grup seguint els costums de les cases pallareses.

També es dona el cas que en la plaça a on es troba el tell sovint hi ha reunions entre pastors de diferents pobles i que porten el seu corresponent ramat (ja sigui de vaques, cavalls o ovelles). En aquestes reunions poden ser de caire lúdic o bé també reunions econòmiques per tal planificar el inici de cada estació de l'any en qüestió.

Context històric i cultural, usos tradicionals

Isil és un petit poble de la capçalera del riu Noguera Pallaresa conegut per tenir una festa arrelada al foc i al bosc. Des del mig de la bonica plaça, davant de l'església parroquial de la Inmaculada, s'inicia un ritual que pregona el solstici d'estiu. És la festa de les Falles d'Isil, declarada festa d'interès nacional per la Generalitat de Catalunya des del 1991 i actualment celebrada per gent de dins i fora de la vall. El punt cèntric de la festa és la plaça, ara bé, sembla com si aquest ritual piròfil sigui en tot moment vigilat per l'immens tell que viu en silenci al costat mateix. Sembla ser que fa anys acompanyava a un altre exemplar encara més gran, ara ja desaparegut, situat a la mateixa plaça. Al peu de l'arbre hi trobem una placa commemorativa amb uns versos de Mossèn Antoni Navarro dedicats a la festa. La til·la calma els nervis, tranquil·litza i dona pau sota la seva ombra: potser per això és el millor observador de les falles d'Isil. Des de temps immemorials, les dones del poble n'agafen les seves fulles i en preparen infusions. Aquesta tradició, com la de les falles, s'ha anat mantenint al llarg del temps.

Raó de monumentalitat

El seu emplaçament al bell mig de la plaça del poble i davant de l'església, des d'on forma part de la vida quotidiana dels habitants, així com les seves dimensions gens menyspreables.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

Es troba en un perfecte estat fitosanitari

7.2.7.2 El Til·ler d'Arestui

Introducció

El Til·ler d'Arestui el podem trobar al bosc de Baiasca, al marge d'un sender que forma part d'un itinerari proposat pel Parc Natural de l'Alt Àneu. Es fàcil de localitzar ja que creix en una paret seca i el tronc forma un angle de casi 90 graus ja que busca la llum del Sol. A baix del sender hi ha el riu. La singularitat del til·ler és principalment la seva forma.

FITXA		NOM POPULAR	
17		Til·ler d'Arestui	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Tília platyphyllos	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Públic		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	Bosc d'arestui. EMD d'Arestui	X:34699 Y:4708361	1055 m
	ACCÉS		
Es pot arribar en tot terreny fins a la Borda de Cabiró. un cop allà s'ha de seguir a peu seguint les fites de l'itinerari.			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	15 metres	2,4	12,10 - 10
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Inclinat		Únic
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	Capç. completa	P. sencer	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No present		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ

DATA	FONTS
8/12/08	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	No	3C	2	2
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	No presents		No	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		A.sòlid	Poc
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	No		1B	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
excrements de bestiar				

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

Les fulles del til·ler són utilitzades per fer infusions. Aquesta era una activitat social dintre de la família tradicional pallaresa.

ENTORN NATURAL	ASPECTES MEDIAMBIENTALS
Es troba pendent que dóna al riu de Baiasca. la flora del voltant està composta per avellaners (<i>Corylus avellana</i>), til·lers (<i>Tília platyphyllos</i>), freixeres (<i>fraxinus sp</i>) i cirerers (<i>prunus sp</i>). De fauna hi ha esquirois.	
ENTORN ANTRÒPIC	
Està ubicat al costat del sender. el til·ler ha crescut en una paret seca. al costat hi ha un prat de pastura.	
GESTIÓ ACTUAL	
Forest CUP 159 de l'EMD d'Arestui, amb POF aprovat.	

FOTOGRAFIES

Imatge i17.1: Detall de la base del Til·ler d'Arestui. Observem com neix d'una paret seca.

Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i17.2: Molsa al tronc del Til·ler d'Arestui

Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i17.3: Forat al tronc del Til·ler d'Arestui

Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i17.4: Detall del tronc tort del Til·ler d'Arestui.

Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Informe valoratiu de l'estat del Til·ler d'Arestui

Localització i accés

El Til·ler d'Arestui el podem trobar al bosc de Baiasca. Es pot arribar en cotxe fins ben a prop. Seguint la C-13 un cop passat Llavorsí, cap al Km 145, trobem el trencall que va cap a Arestui i Baiasca. Deixem el cotxe a la centraleta i a partir d'allà s'ha d'anar a peu seguint l'itinerari. Si disposeu de tot terreny es pot deixar a la borda de Cabiró. El tell es troba al marge del sender. Es fàcil de localitzar ja que creix en una paret seca i el tronc forma un angle de casi 90 graus ja que busca la llum del Sol. A baix del sender hi ha el riu de Baiasca.

Gestió actual

L'arbre es troba a el forest CUP 159 de l'Entitat Municipal Descentralitzada (EMD) d'Arestui amb un pla d'ordenació forestal (POF) aprovat. La zona esta destinada a la protecció del sòl i pastures.

Entorn humà i freqüentació antròpica

El Til·ler d'Arestui es troba en un entorn natural, tot i que la presencia humana hi es ben present ja que creix de dintre d'una paret seca. Això mostra clarament la interacció entre les persones i la natura. A més te el sender just al costat. El sender forma part d'un itinerari del PNAP. Això significa que és habitual el pas d'excursionistes. El poble més pròxim és Arestui i la carretera per accedir-hi no esta lluny de la situació de l'arbre, tot i que el transit de vehicles es baix, ja que la població d'Arestui a l'hivern no supera les cinc famílies.

Estat de conservació i importància socioambiental

El tell es troba en una zona molt ben conservada, envoltat d'altres espècies animals i vegetals. L'estat de l'arbre es excel·lent ja que creix de forma natural sense gaire competència ja que no te arbres a prop que li tapin el Sol i te espai per créixer. La gent de la zona utilitza les flors de tell per elaborar til·la, i això es pot convertir en una activitat social com era habitual en les cases pallareses.

Context històric i cultural, usos tradicionals

Arestui és un poble que es troba dins del municipi de Llavorsí i que forma una entitat municipal descentralitzada. Aquesta EMD es va crear el 7 de març de 1958. Arestui i Baiasca són poblets tradicionals de l'Alt Pirineu, dedicats a la pagesia. Arestui i Baiasca tenen uns 16 habitants cada un.

Raó de monumentalitat

El Til·ler d'Arestui té un diàmetre de volt de canó de 2'4 m, no és un diàmetre molt gran, però s'ha de tenir en compte que no és un arbre vell. El podríem classificar com a singular degut a la seva forma i que surt d'una paret seca.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

Es troba en un perfecte estat fitosanitari.

7.2.8 Clop. Característiques de l'espècie

Nom i etimologia

Populus nigra, pel color fosc de la seva escorça. Del Llatí *nigra* = negre.

Distribució geogràfica

El seu hàbitat s'extén pel sud, centre i est d'Europa i el centre i oest d'Àsia. També el podem trobar al nord de l'Àfrica. És un arbre que ha estat cultivat durant molt de temps, fet que fa molt difícil identificar-ne la seva àrea d'origen.

Característiques generals

És un arbre de fulla caduca que pot arribar als 30m. Té un sistema radical format per un eix principal fort i profund i una majoria d'arrels superficials. Té un tronc generalment dret i presenta una escorça rugosa, esquerpada i fosca. Té una copa àmplia, generalment poc densa, però més que els seus familiars *populus alba* o *populus tremula*. Les fulles tenen un pecíol de 2cm a 6cm de longitud, lateralment comprimit i freqüentment pilós. Són lleugerament dentades. El limbe es pubescent quan brota, verd per les dues cares. La fulla té una forma ovalada i triangular. El pollancre és un arbre dioic. Aments masculins cilíndrics de color vermellós, amb molts estams a cada flor. Els aments femenins són verdosos i cònics. El fruit és en càpsula, la qual s'obre per dues valves i deixa anar llavors embolcallades de pèls blancs.

Ecologia

Viu en zones humides, prop de rius o fonts d'aigua. És un arbre típic de vegetació de ribera, des del nivell del mar fins als 1300m d'altitud.

Usos

El pollancre té una fusta tova, porosa, lleugera i fràgil, apta per a treballs de fusteria. És apta per la construcció sempre que no hagi de suportar grans pesos, ja que és poc resistent.

També el trobem com a arbre ornamental i arbre que proporciona ombra als espais públics a l'estiu. L'escorça del pollancre conté tanins i salicina, i ha estat utilitzada per a la realització de curtis.

7.2.8.1 Clop bord de Bernat

Introducció

El clop bord de Bernat és un dels 5 pollancres més grans de Catalunya. A més a més creix en una zona que no és precisament l'àmbit ideal pels pollancres, ja que es desmarca de riberes i lleres de rius creixent just al costat d'una pista forestal. Aquest fet no li ha impedit un creixement espectacular, arribant als 5,73m de volt de canó. El Clop Bord de Bernat es troba pròxim a l'ermita de Biuse, on s'hi celebra anualment un popular aplec entre els veïns de Llavorsí.

FITXA		NOM POPULAR		
18		Clop bord de Bernat		
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE		
	1	Populus nigra		
	RÈGIM DE PROPIETAT			
	Propietat privada			
	LOCALITZACIÓ		UTM	ALTITUD
	Llavorsí		X:353181 Y:4704481	1200m
	ACCÉS			
	Fàcilment accessible en tot terreny seguint la pista forestal de la pista que duu a les bordes de Biuse. Es troba al primer trencall cap a l'esquerra de la carretera que va des de Llavorsí cap a Sort. Seguim la pista fins passar l'ermita de Biuse (uns 4 quilòmetres aproximadament), passada l'ermita, ascendirem uns 500 metres més fins topa-nos amb l'arbre.			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	15'27	5'73 m	19'09
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Acusada als troncs secundaris, i relativa o gairebé nula a la resta de la copa.		3
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	Capç. parcial	quasi sencera	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	Moderat		
ESTAT ESCORÇA			
Afectada per forats, tumoracions i ferides diverses.			

MAPA DE SITUACIÓ

DATA	FONTS
23/11/08	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	no	Sí	diversos,	2
	FLUXOS D'ESCORÇA	F. MORTA	F.CAIGUDA	
	no	3	no	
	PUTREFACCIÓ	CAVITAT TRONC	OMBREJAT	
	Considerable.	un 15% aprox.	no	
	FONGS	EPIFITS I PARÀSITS		
	no	no		
EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA				
Caus i nius.				

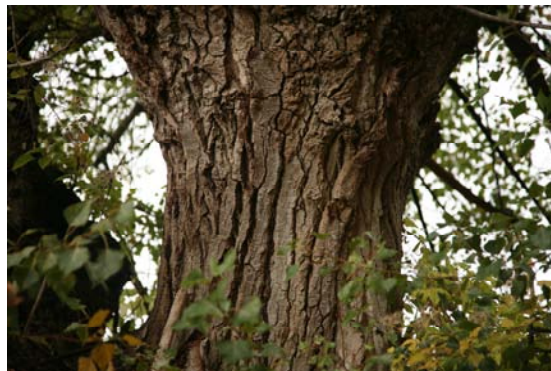
CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL
A la pròxima ermita de Biuse s'hi celebra anualment un popular aplec entre els veïns de Llavorsí. Molt pròxim a aquest enclavament hi varen trobar un important jaciment de l'Edat del Bronze l'any 1985.

ENTORN NATURAL	ASPECTES MEDIAMBIENTALS
Auró negre (<i>Acer monspessulanus</i>), Aranyoner (<i>Prunus spinosa</i>), Ginebró (<i>Juniperus communis</i>), Rosàcees (<i>Rosa sp.</i>), Esbarzer (<i>Rubus ulmifolius</i>), lleteresa vesquera (<i>Euphorbia characias</i>), Marxivol (<i>Helleborus foetidus</i>) Pi roig (<i>Pinus sylvestris</i>), Bedoll (<i>Betula pendula</i>) créixens (<i>Veronica beccabunga</i>). Fauna: Pinsà comú (<i>Fringilla coelebs</i>), griva (<i>Turdus viscivorus</i>) i guineu (<i>Vulpes vulpes</i>).	
ENTORN ANTRÒPIC	
Proximitat d'un reg d'origen humà, segurament causant de l'important desenvolupament de l'arbre. Camí rural de pas d'explotació cavallar.	
GESTIÓ ACTUAL	ASPECTES MEDIAMBIENTALS
Inexistent	

FOTOGRAFIES

Imatge i18.1: Detall de la soca del clop
bord de Bernat.
Font: Arnau Boada

Imatge i18.2: Detall de l'escorça del clop
bord de Bernat
Font: Arnau Boada

Informe valoratiu de l'estat del Clop Bord de Bernat

Localització i accés

Fàcilment accessible en tot terreny seguint la pista forestal de la pista que duu a les bordes de Biuse. Es troba al primer trencall cap a l'esquerra de la carretera que va des de Llavorsí cap a Sort. Seguim la pista fins passar l'ermita de Biuse (uns 4 quilòmetres aproximadament), passada l'ermita, ascendirem uns 500 metres més fins topar-nos amb l'arbre.

Gestió actual

Inexistent.

Entorn humà i freqüentació antròpica

Proximitat d'un reg d'origen humà, segurament causant de l'important desenvolupament de l'arbre. Camí rural de pas d'explotació cavallar.

Estat de conservació i importància socioambiental

És un exemplar ben conservat però que mostra símptomes evidents de la seva edat avançada.

Context històric i cultural, usos tradicionals

A la pròxima ermita de Biuse s'hi celebra anualment un popular aplec entre els veïns de Llavorsí. Molt pròxim a aquest enclavament hi varen trobar un important jaciment de l'Edat del Bronze l'any 1985.

Raó de monumentalitat

És un arbre excepcional per sí sol. Primerament per les seves mesures: de ben segur que està entre els 5 pollancres catalans en referència al seu impressionant gruix de soca i, en segon terme, per la curiosa i genuïna forma de la seva soca, així com de la seva copa. Tanmateix és també remarcable que l'indret exacte on creix el pollancre no és l'àmbit ideal dels pollancres, ans el contrari, doncs és ben bé a peu de la pista forestal, en un marge amb força inclinació, un enclavament que es desmarca força de les riberes i lleres dels rius, i vores de reg on es desenvolupen habitualment les pollancredes.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

Presenta un estat regressiu així com un aparent envelliment global que es percep ràpidament observant la seva copa. Algun defoliador està actuant als teixits foliars de l'arbre, tot i que no amb excessiva agressivitat. S'observa una presència notòria de tocons i branques seques. A nivell de soca i tronc basal, presència de cert nombre de tumoracions, berrugues i solcs que li fan prendre a l'arbre una peculiar i identificativa morfologia. Sembla estar visquent una fase avançada de senectut, però no hi ha símptomes visibles de l'aparició d'una mort fulminant, sinó més aviat progressiva i lenta. La presència de diversos peus de vidalba (*clematis vitalba*) que li envaeixen la copa no li és favorable. Seria recomanable estessar-los.

7.2.9 Salze. Característiques de l'espècie.

Nom i etimologia

Es tracta d'un arbre caducifoli, de la família de les salicàcies.

És possible que el nom *salix alba* faci referència a l'àcid de gust salat i una mica amarg que s'extreu d'aquest arbre. Per altra banda, "Sal-lis" en llengua cèltica significa prop de l'aigua.

Distribució geogràfica

Es troba en zones temperades (altitud entre els 0 i els 1800 metres), com en el centre i el sud d'Europa, nord d'Àfrica i l'oest asiàtic. En menys presència també es pot trobar a nord-americà.

Característiques generals

Tronc erecte de fusta grisosa amb solcs longitudinals profunds que pot arribar a mesurar fins a 26 metres de llarg. Copa allargada i irregular, constituïda per nombroses branques llargues de fusta llisa i castanya d'on surten branques més o menys penjants amb indument serici i glabres.

Les fulles tenen un color grisós platejat i mesuren entre uns 5 i 12 centímetres. L'anvers de les fulles pren una textura sedosa. La morfologia que prenen és lanceolada, de pecíol curt, d'àpex agut, base cuneïforme, nervació pennada i marge lleugerament serrat.

Les flors masculines presenten dos nectaris (un exterior i l'altre interior) i dos estams de filaments lliures i pelosos. Les flors femenines tenen un nectari, pistil glabre sèssil o subsèssil, estil reci i estigmes dividits i lleugerament encorbats. Floreixen per la primavera.

Ecologia

Necessita estar en zones humides o bé properes a rius. Les temperatures òptimes de creixement no han d'arribar a valors extrems.

Usos

Al segle V a.C, Hipòcrates va escriure que del salze se n'extreia una substància que podia calmar els dolors i alleugerar la febre.

Posteriorment, els nadius indis americans, feien servir la mateixa substància pels mals de cap, febres, dolors musculars i reumatismes.

Al segle XVIII, es va comprovar empíricament que aquesta substància ajudava a baixar la febre.

Un altre ús que es deriva del salze és a partir de l'escorça. Es pot obtenir una altra substància anomenada salicina, de la que se'n deriva l'àcid salicílic, conegut en el dia d'avui com l'aspirina. Aquesta substància química redueix la sensació de dolor, conté propietats analgèsiques, antiinflamatòries i antipirètiques.

De la seva fusta flexible i lleugera, se n'obté generalment mistos, tot i que també altres utensilis.

7.2.9.1 El salze d'Esterri.

Introducció

El salze d'Esterri d'Àneu es troba en el mateix municipi que porta el seu nom. Es troba a l'entrada d'Esterri d'Àneu, just en el trencall que porta cap a Llavorre. Es tracta d'un individu de *Salix alba* d'una alçada de 23'4 metres i una volta de canó de 3'73 metres. Tot i tenir una gran pressió antròpica (la carretera passa a menys d'un metre de distància) es troba en perfecte estat de salut i fins i tot s'hi pot observar les cicatrius en algunes branques com a conseqüència del manteniment realitzat.

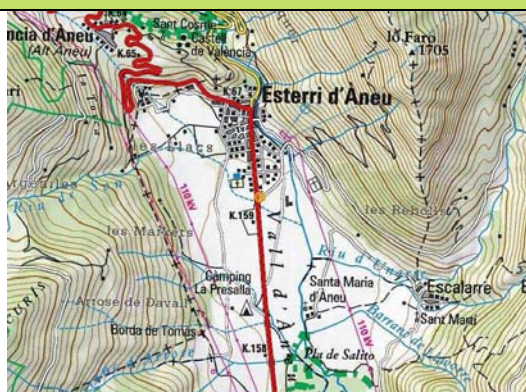

FITXA		NOM POPULAR	
19		Salze d'Esterrí d'Àneu	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Salix alba	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Finca de propietat privada		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	Esterrí d'Àneu	X: 346255 Y:4720832	992m
	ACCÉS		
Fàcil accés en cotxe o a peu. es troba a l'entrada principal del municipi d'Esterrí d'Àneu			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	23.4m	3.73m	19m
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		1
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	No	Completa	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ

DATA	FONTS
23/11/08	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	No	2	3	no
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	No		No	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		No	No
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	No		No	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
Excrements de bestiar als prats propers				

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

Usat com a remeis casolans per les febres.

ENTORN NATURAL

Es troba molt proper a la carretera, situat en un passeig asfaltat sense vegetació. Prop d'aquest passeig hi ha camps i algun exemplar de til·ler (*thilia sp.*).

ENTORN ANTRÒPIC

Es troba a l'entrada d'un municipi, fet que implica rebre els impactes de les activitats humanes.

GESTIÓ ACTUAL

S'observa un manteniment centrat en les branques principals

ASPECTES MEDIAMBIENTALS

FOTOGRAFIES

Imatge i19.1: Detall d'una branca podada del salze d'Esterri

Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i19.2: Detall de la base del salze d'Esterri amb residus d'obra.

Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Imatge i19.3: Detall dels líquens presents a l'escorça del salze.

Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008.

Localització i accés

El Salze d'Esterri es troba al municipi que li dona nom. La millor manera per veure'l sense problemes és arribant a Esterri d'Àneu a partir de la carretera que ve de La Guingueta d'Àneu. Seguint aquest camí, es pot observar clarament el salze com queda a la dreta de la carretera, tant bon punt arribes a Esterri, just en el trencall que porta a Llavorre.

Gestió actual

El salze es troba dins d'una finca privada, per tant, la gestió córrer a compte del propietari. Es poden observar que algunes branques han estat tallades seguint un procés de poda rutinari (veure imatge i19.1)

Entorn humà i freqüentació antròpica

El salze es troba a l'entrada del poble i aquesta proximitat li provoca una alta vulnerabilitat davant de totes les activitats fetes per l'ésser humà. Durant el treball de camp es va poder comprovar fàcilment un exemple tan bon punt es va arribar (veure imatge i19.2).

Tot i així, no sembla que aquesta pressió antròpica hagi afectat en gran mesura el desenvolupament natural de l'arbre.

Estat de conservació i importància socioambiental

L'estat de conservació és bo. El fet de que es trobi tan proper al poble i que actuï com a element de benvinguda a les persones que entren a Esterri d'Àneu contribueix a un control i seguiment del seu estat de salut.

Context històric i cultural, usos tradicionals

L'ús més conegut dels salzes és la fabricació de cistells i coves a partir dels seus rebrots. Davant l'absència de canyes a la zona, els pobletans usaven els petits rebrots per a confeccionar manualment els esmentats estris.

Raó de monumentalitat

A partir de les dades que hi ha actualment sobre salzes inventariats a Catalunya, aquest exemplar que hi ha a Esterri d'Àneu, és el salze més a Catalunya. Davant d'aquestes dades òbvies, es considera raó de pes per proposar una conservació del rang d'arbre monumental.

A més a més, aquesta majestuositat, pot ser utilitzada pel poble d'Esterri com un símbol identitari.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

A simple vista, no s'observa cap afectació greu. Sí que cal destacar la presència generalitzada al llarg de tota l'escorça de líquens (veure imatge i19.3)

7.2.10 Moixera de Guilla. Característiques de l'espècie

Nom i etimologia

Moixera de Guilla (*Sorbus acuparia*) També se l'anomena server de caçadors.

Del Llatí: *sorbus* = server, *avis* = ocell i *capere* = caçar.

Distribució geogràfica

Als Països Catalans només la trobem al Pirineu i al Montseny.

Característiques generals

Arbre de fulla caduca que rarament arriba fins als 10m d'alçada. La seva copa és arrodonida, allargada i oberta, comença molt a prop de la base i és força densa. El tronc, dividit en branques ja des de la base, és d'un color grisós i d'escorça llisa. Té fulles compostes, amb 11 a 17 folíols asimètrics (cosa que les diferencia de les fulles del server, de folíols molt semblants però simètrics), dentats, de 3 a 6cm cada un. El color és verd fosc per la cara superior i més clar al revers. Les seves flors de pètals blancs, d'uns 9mm de grandària, són molt oloroses. Tenen cinc pètals i nombrosos estams i estan agrupades en corimbos. Al més de setembre maduren els seus fruits: unes boletes que s'agrupen formant ramells de color vermell vistós i que resten en l'arbre gran part de l'hivern.

El fruit és molt apreciat pels ocells, que contribueixen a la seva disseminació. La llavor està preparada per germinar un cop ha passat pel tub digestiu de les aus.

Ecologia

Viu a l'alta muntanya, a l'estatge subalpí, en boscos de roure o bé acompanyat de l'avet i el pi negre, sempre de manera aïllada. De vegades també s'endinsa en les fagedes. Per norma general no trobarem moixera per sota dels 1000 metres d'alçada, mentre que el seu límit superior per viure són els 1900 metres d'alçada, a partir d'aquí el clima és massa extrem perquè pugui sobreviure.

Usos

La fusta és blanca i dura i s'ha emprat en torneria. Amb els fruits se'n fan mermelades i begudes alcohòliques. També es cultiva com a arbre ornamental en jardins i carrers de localitats de clima de muntanya.

7.2.10.1 La Moixera de Montgós

Introducció

Abans d'arribar a Montgarri, en el següent planell gran després de la Borda de Perosa, hi ha una grossa moixera de guilla de gran bellesa. Sota la seva ombra hi creix un avet i aquest fenomen és ben estrany em un arbre com aquest. La moixera de guilla, com algunes espècies d'arbres, té un mecanisme químic que li assegura espai per viure. A través de les arrels, de l'escorça o de les mateixes fulles allibera unes substàncies que impedeixen la germinació de qualsevol arbre al seu voltant. No obstant, les capçades de la moixera i de l'avet semblen foses em una de sola. La mida de la moixera també és considerable: fa 9.8m d'alçada i 1.83cm de vol de canó. De ben segur que no passa desapercebuda!

FITXA		NOM POPULAR	
20		Moixera del planell gran de Montgós	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Sorbus acuparia	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Finca comunal "Bonabé"		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	EMD d'Isil i Alòs	X 0341042 Y:4735972	1549 m
	ACCÉS		
	Abans d'arribar a Montgarri, en el següent planell gran després de la borda de Perosa seguint per la pista la visualitzarem fàcilment. Es troba a 18m de distància del camí, pla endins.		

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	9,48m	1,83m	13,61m
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		Doble
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	Capçada completa	Parcial (mostreig a la tardor)	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No present		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ

DATA	FONTS
18/10/2008	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	Cicatritzades	No presents	No	No
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	No presents		No	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		Sòlid	No
	FONGS		EPIFITS I PARÀSITS	
	No		A, B	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
Evidències de bestiar: excrements i pèls.				

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

La moixera està situada just al costat d'un avet. Hi trobem evidències del bestiar tals com pèls i excrements que denoten que ella o l'avet han estat utilitzats com a amorriador.

ENTORN NATURAL

Prat on s'hi duu a terme la pastura de bestiar. Hi trobem pollancres (*populus nigra*), avets (*abies alba*), bedolls (*betula pendula*), gavarrera (*rosa sp.*), freixera (*fraxinus sp*) i cards (*cynara cardunculus*)

ENTORN ANTRÒPIC

L'arbre es troba molt pròxim a la pista forestal que duu a Montgarri

GESTIÓ ACTUAL

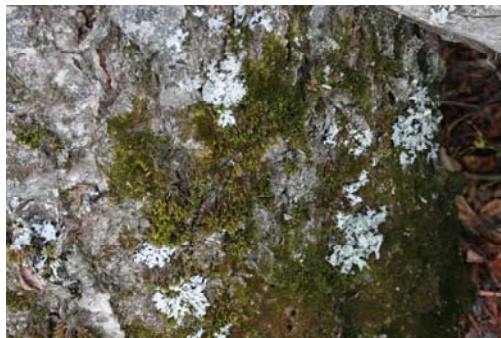
Finca comunal "Bonabé" (no catalogada d'Utilitat Pública) de l'EMD d'Isil i Alòs amb POF aprovat.

ASPECTES MEDIAMBIENTALS

FOTOGRAFIES

Imatge i20.1: Fullaraca i fruits caiguts al peu de la Moixera del Planell de Montgós. El mostreig es va realitzar a la tardor.
Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Imatge i20.2: Molsa i líquens a l'escorça de la Moixera del Planell de Montgós
Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Imatge i20.3: Pèls enganxats a l'escorça de la Moixera del Planell de Montgós. Evidència de bestiar a la zona.
Font: Elaboració pròpia. Octubre 2008.

Informe valoratiu de la Moixera del planell gran de Montgós

Localització i accés

Es troba situat al terme municipal d'Alt Àneu. Abans d'arribar a Montgarri, en el següent planell gran després de la borda de Perosa seguint per la pista principal la visualitzarem fàcilment. Es troba a 18m de distància del camí, pla endins.

Gestió actual

La moixera es troba dins d'una finca comunal: la finca de "Bonabé" (que no catalogada d'Utilitat Pública) pertanyent a l'EMD d'Isil i Alòs amb POF aprovat. El POF, però, no preveu res sobre aquest arbre.

Entorn humà i freqüentació antròpica

L'arbre es troba molt pròxim a la pista forestal que duu a Montgarri, i en una zona plana. Per la pista s'hi ha de circular en 4x4, fet que en fa disminuir la pressió antròpica, però cal tenir en compte que al ser una zona ampla i plana pot convertir-se perfectament en un punt de parada pels excursionistes.

També s'ha de considerar la ramaderia, molt important en aquesta àrea. Pels voltants de la moixera hi pasturen cavalls i vaques.

Estat de conservació i importància socioambiental

La moixera es troba en un bon estat de conservació.

Context històric i cultural, usos tradicionals

La moixera està situada just al costat d'un avet. Hi trobem evidències del bestiar tals com pèls i excrements que denoten que ella o l'avet han estat utilitzats com a amorriador. Al voltant de la moixera hi creixen cards. Aquestes espècies són nitròfiles i són un indicador de nitrats, o el que és el mateix, de pastura de bestiar.

Raó de monumentalitat

Sota la seva ombra hi creix un avet i aquest fenomen és ben estrany en un arbre com aquest. La moixera de guilla, com algunes espècies d'arbres, té un mecanisme químic que li assegura espai per viure. A través de les arrels, de

l'escorça o de les mateixes fulles allibera unes substàncies que impedeixen la germinació de qualsevol arbre al seu voltant. No obstant, les capçades de la moixera i de l'avet semblen foses em una de sola. La mida de la moixera també és considerable: fa 9.8m d'alçada i 1.83cm de vol de canó.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

Es troba en un bon estat fitosanitari

7.2.11 Grèvol. Característiques de l'espècie

Nom i etimologia

Grèvol (*Ilex aquifolium*). Del llatí: *ilex* = grèvol, *acus* = agulla i *folium*= fulla.

Distribució geogràfica

El trobem principalment als Pirineus i al Montseny, així com en d'altres zones muntanyoses. És rar al País Valencià. A les Illes Balears n'hi ha una varietat endèmica (*Ilex aquifolium* var. *balearica*) que viu a les esquerdas de les roques dels punts culminants de l'illa de Mallorca.

Característiques generals

Arbre perennifoli, que pot arribar a uns 8m d'alçada tot i que habitualment és més baix. Presenta una capçada molt ramificada, densa i cònica. Té el tronc dret amb l'escorça grisa i les flors blanques o rosades, d'uns 6mm, reunides a les axil·les de les fulles. Les masculines i les femenines es troben en peus diferents o bé, molt rarament, són hermafrodites, amb 4 pètals i 4 estams (poques vegades amb 5 de cada). L'època de floració sol ser a finals de primavera.

Les seves fulles medeixen de 3 a 5 cm i són endurides, de limbe lluent i marge ondulat, amb dents agudes, dures i punxants. Els arbres més vells a vegades tenen les fulles gairebé enteres i en el mateix peu pot haver-n'hi de les dues menes.

El fruit és una drupa globular, d'un vermell viu, de 7 a 12mm, amb 4 o 5 llavors i apareix al més d'octubre. Els fruits aguanten tot l'hivern a l'arbre.

Ecologia

Viu a l'estatge montà, en alzinars muntanyencs, fagedes, boixedes i en algunes rouredes humides.

Usos

La fusta dura i homogènia té una utilitat semblant a la del boix. De l'escorça se'n treu vesc, que es fa servir per a atrapar ocells. Les seves branques atapeïdes de fruits vermells són típiques de l'ornamentació nadalenca, tot i que ara està protegit legalment.

7.2.11.1 El Grèvol de Roní

Introducció

Tradicionalment dels grèvols se n'ha extret un vesc molt enganxós emprat per a caçar ocells (pràctica prohibida actualment) i les seves fulles i fruits de ben segur que han estat utilitzats com a decoració nadalenca. Actualment els grèvols són una espècie protegida legalment ja que la seva població ha disminuït molt en els darrers anys.

Aquest grèvol és ben conegut pels habitants de Roní, per les seves dimensions (fa 9.21m d'alçada i 54cm de volt de canó) i perquè és fàcilment accessible des del poble.

FITXA		NOM POPULAR	
21		Grèvol de Roní	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	<i>Ilex aquifolium</i>	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Privada		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	EMD de Rialp	X:0350688 Y:4702492	1065m
	ACCÉS		
Seguint la carretera que surt de Roní, agafem un trencall pronunciat a l'esquerra. L'arbre es troba a peu de pista, a uns 200m del trencall, sobre una paret seca.			

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	9,21m	54	5,46
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		Múltiples
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	Capçada completa	Sencera	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No en presenta		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ

DATA

19/10/2008

FONTS

ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	No	No	No	No
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F.CAIGUDA
	No		No	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		No	Bastant
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	No		A, B	
	FAUNA ASSOCIADA			
No en trobem evidències				

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

Destaca l'ús tradicional de l'escorça del grèvol per a obtenir vosc per caçar ocells.

Les dimensions d'aquest exemplar són força superiors a les habituals de l'espècie.

ENTORN NATURAL

Marxívol (*helleborus foetidus*), Roure (*quercus pubescens*), falzia negra (*Asplenium adiantum-nigrum*)

ENTORN ANTRÒPIC

Es troba situat a peu de pista, a pocs metres d'un revolt pronunciat. Creix al costat d'una paret seca.

GESTIÓ ACTUAL

Finca privada sense PTGMF

ASPECTES MEDIAMBIENTALS

FOTOGRAFIES

Imatge i21.1: Entorn del Grèvol de Roní que presenta una elevada densitat vegetal.
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008

Imatge i21.2: Interior dens del Grèvol de Roní
Font: Elaboració pròpia. Novembre 2008

Informe valoratiu del Grèvol de Roní

Localització i accés

Seguint la carretera que surt de Roní, agafem un trencall pronunciat a l'esquerra que ens duu a una pista forestal estreta i tortuosa. L'arbre es troba a peu de pista, a l'esquerra, a uns 200m del trencall, sobre una paret seca. Té unes dimensions considerables però queda mig amagat entre la vegetació dels voltants, que és molt atapeïda i dificulta l'accés a la base de l'arbre.

Gestió actual

El grèvol de Roní es troba dins d'una finca privada que ho ha realitzat cap pla territorial de gestió i millora forestal (PTGMF).

Entorn humà i freqüentació antròpica

El grèvol es troba a peu de pista i no gaire lluny d'una carretera convencional i d'un nucli urbà. A més a més per sobre seu hi passa una línia elèctrica. La pressió antròpica en aquest punt pot ser important i s'hauria de tenir en compte a l'hora de gestionar l'espai amb l'objectiu de procurar una major protecció pel grèvol.

Estat de conservació i importància socioambiental

El grèvol està ben conservat però no obstant l'alta densitat de vegetació al seu voltant resulta un factor limitant del seu creixement. Caldria realitzar una estassada per tal d'esponjar la zona. El grèvol té una gran importància socioambiental ja que és una espècie que, pels seus usos, ha disminuït molt en els últims anys. Per aquest motiu està protegida legalment.

Context històric i cultural, usos tradicionals

Aquest grèvol és ben conegut pels habitants de Roní, per les seves dimensions i perquè és fàcilment accessible des del poble. Tradicionalment dels grèvols se n'extreu un vesc molt enganxós emprat per a caçar ocells (pràctica prohibida actualment) i les seves fulles i fruits de ben segur que han estat utilitzades com a decoració nadalenca. També s'ha utilitzat per les seves propietats medicinals. És considerat un bon diürètic (les fulles s'utilitzen per eliminar líquid sobrant de l'organisme en malalties com el reuma, la gota o la hidropesia), bon febrífug

(elimina la febre en processos d'infecció de l'aparell respiratori), purgant (tot i que cal evitar ingerir els fruits degut a la seva elevada toxicitat) i tranquil·litzant. No obstant, aquesta espècie està protegida i se'n prohibeix tot ús que impliqui la destrucció dels exemplars.

Raó de monumentalitat

Es tracta d'una espècie protegida legalment i aquest exemplar en concret presenta unes dimensions considerables.

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

Es troba en un bon estat fitosanitari, tot i que la densa vegetació dels voltants resulta un factor limitant pel seu creixement.

7.2.12 Erable. Característiques de l'espècie.

Nom i etimologia

Erable (*Acer Platanoides*) és un arbre de la família de les Aceràcies

Distribució geogràfica

És una espècie vegetal autòctona de l'àrea compresa entre França i Rússia, i entre el sud d'Escandinàvia i el nord de l'Iran.

Característiques generals

Arbre monoic de fins 30 m d'alçada, de fulles simples amb 5-7 lòbuls i dents acuminades, de 10-15 cm. Inflorescències en corimbe, amb flors de color verd-groguenc. Ales del fruit disposades en angle obtús.

Ecologia

Viu en els boscos de caducifolis de l'estatge montà plujós, principalment en rouredes humides, avetoses i fagedes; des de 1.000-1.700 m d'altitud. Creix sobre sòls eutròfics

Usos

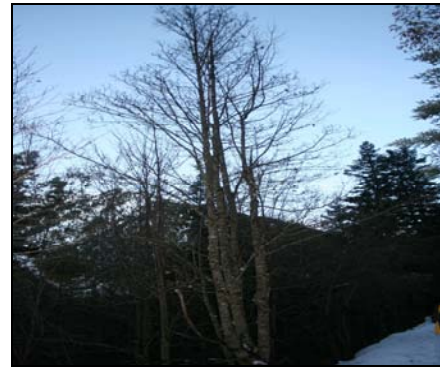
La fusta de l'erable és de bona qualitat i s'ha emprat en la fabricació de mobles i culates d'armes de foc. També es cultiva com arbre ornamental.

7.2.12.1 l'Erable dels Clots de la Coma

Introducció

L'erable dels Clots de la Coma és un dels 5 que hi ha alineats paral·lels a la pista forestal que condueix a Montgarri. És un exemplar de 10m i una capçada de 9 m diàmetre. Està situat a la finca comunal de Bonabé a l'EMD d'Isil i Alòs d'Isil amb POF aprovat. El POF preveu que estan en una zona productora, i podrien arribar a ser objecte d'aprofitament. No pateix cap afecció destacable.

FITXA		NOM POPULAR	
22		Erable dels Clots de la Coma	
IDENTIFICACIÓ	NOMBRE	ESPÈCIE	
	1	Acer platanoides	
	RÈGIM DE PROPIETAT		
	Públic		
	LOCALITZACIÓ	UTM	ALTITUD
	EMD d'Isil i Alòs d'Isil	X: 342306, Y:4735726	1551 m
	ACCÉS		
	Seguint el camí que neix al costat dels avets de Perosa, a la banda dreta, just enfront del Barranc de Clavera.		

ASPECTES MORFOLÒGICS	ALÇÀRIA	VOLT CANÓ	Ø CAPÇADA
	15 m	3,30 m	8,95 m
	FORMA		
	Natural		
	VERTICALITAT		TRONCS
	Dret		Únic
	CREIXEMENT VIU	COBERTURA FOLIAR	
	Capç. Completa	Sense fulles	
	CREIXEMENT EPICÒRNIC		
	No present		
ESTAT ESCORÇA			
Bon estat			

MAPA DE SITUACIÓ

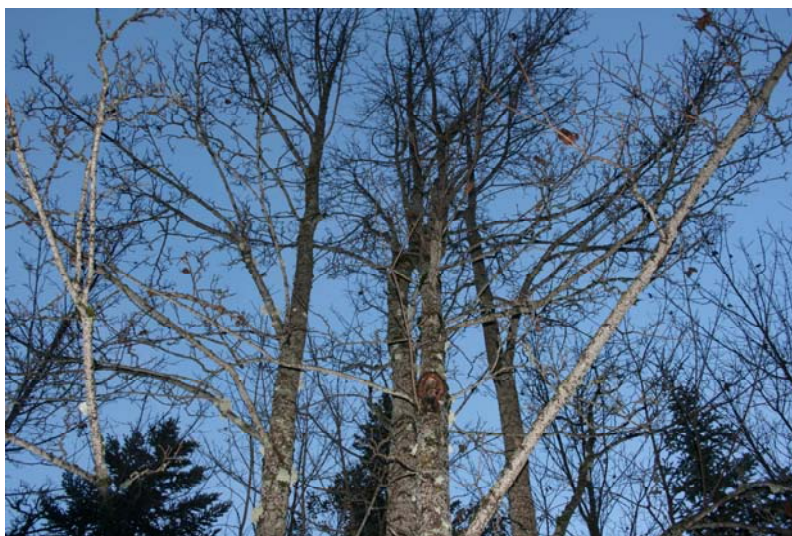
DATA	FONTS
8/12/2008	ICC

AFECCIONS VIDA ASSOCIADA	FERIDES	FRACTURES	BONYS	ORIFICIS
	1 cicatritzada	No presents	1	No
	FLUXOS D'ESCORÇA		F. MORTA	F. CAIGUDA
	4 fluxos secs		No	No
	PUTREFACCIÓ		CAVITAT TRONC	OMBREJAT
	No		No	No
	FONGS		EPÍFITS I PARÀSITS	
	No		A (Líquens) i B (Molses)	
	EVIDÈNCIES DE FAUNA ASSOCIADA			
	Petjades a la neu			

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

ENTORN NATURAL	ASPECTES MEDIAMBIENTALS
Es troba en un bosc madur on hi ha exemplars de bedoll (<i>betula pendula</i>), avet, (<i>abies alba</i>) pi roig (<i>pinus silvestris</i>).	
ENTORN ANTRÒPIC	
Es troba a peu de camí, cosa que pot provocar la fractura d'algunes branques a causa del pas de vehicles	
GESTIÓ ACTUAL	ASPECTES MEDIAMBIENTALS
No es realitza cap gestió. Sense POF aprovat.	

FOTOGRAFIES

Imatge i22.1: Detall de la capçada de l'erable dels Clots de la Coma
Font: Elaboració pròpia. Novembre.

Imatge i22.2: Detall del tronc de l'erable dels Clots de la Coma.
Font: Elaboració pròpia. Novembre.

Informe valoratiu de l'estat de l'erable

Localització i accés

Partint de l'aparcament de les Cases de Bonabé, agafes el camí que passa per sobre el pont i que es dirigeix cap a les Bordes de Perosa, on cal seguir per la pista forestal que es dirigeix cap a Montgarri. El cap de 10 minuts després de deixar enrere els majestuosos avets del pla de Perosa, enganxat a la banda dreta del camí hi ha tot un seguit d'erables alineats paral·lels al camí. Com a punt de referència es pot agafar el barranc de Clavera que està enfront, a l'altre banda del riu Noguera Pallaresa.

Gestió actual

No es realitza cap mena de gestió

Entorn humà i freqüentació antròpica

Es troba a peu de la pista forestal que connecta l'Alòs Isil i l'antic poble de Montgarri, cosa que provoca que part de les seves branques quedin suspeses per sobre del camí, i puguin ser trencades o fracturades pel pas de vehicles.

Estat de conservació i importància socioambiental

El seu estat sembla bo, encara que varem prendre les mostres el dia 8 de novembre quan l'arbre ja no tenia fulles.

Context històric i cultural, usos tradicionals

No té cap us tradicional ni context històric

Raó de la monumentalitat

Ha estat citat prèviament

Aspectes morfològics i afeccions a destacar

Es troba en un bon estat fitosanitari.

